

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Slav
7847
4.387

WIDENER

HN E82C X

*E. Križanovič
Raspominky*

Slan 7847.4.387

**HARVARD COLLEGE
LIBRARY**

**PURCHASED FROM THE
SUSAN A. E. MORSE FUND**

145/215

1 - 9/x 26

KABINETNÍ KNIHOVNA

SVAZEK LXXXVII.

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ

ROZPOMÍNKY

BÁSNĚ

V PRAZE

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK NAKLADATELĚ

1896

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ

ROZPOMÍNKY

BÁSNĚ

V PRAZE
KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK NAKLADATELÉ

1896

✓
Slaw 7847-4-387

PRAHA ZLATOVLASÁ.

K úsvitu nebe se otvírá,
svůj nejsladší vznítilo jas;
Praha, ta kněžka, se probouzí
a rozvíjí zlatý svůj vlas.

Spouští jej, veletok paprsků,
jak řeku to plynoucích hvězd,
spouští svou spanilou Vltavu
kol tváře své královna měst.

Setřásá kaderí prsténce
i hedbávný hladí jich proud,
zvlněný, hravý ten zárný vlas.
si vyplétá z vrkoče pout.

Jiskřivé jehlice vpíná veň,
v nichž dýmantů duhový vznět,
ostrovů kytice zelené
a červánků nachový květ..

Bělostné řasní naň závoje,
a vánek-li hrou se jich tkne,
čelenka z ohnivých krůpějí —
jak z granátů českých — je spne.

Krásnými lokty div obemkne
val kaderí, zlatých těch clon,
svazujíc lepší a bujarý
jej mosty co klénoty spon.

Splývá jí v lesku jak slavozář,
jak nádherný perutí jas,
knížecí řízy jak majestát,
jak zlatohlav trůnu ten vlas.

Spadá jí s věštího temene
v plec královskou, v ramene hráz,
vlní se na ňadrech mateřských,
kol hrdinných beder jí v pás.

Spadá jí ku vdovím kolenům,
až k patám i do jejich stop,
spadá jí od skvoucí koruny
v dol v popel a v zapadlý hrob.

Povídá za ní ten zlatý vlas
jak praporec šumící v kraj,
v bleskot jej rozpíná jitra dech
a dumavý stíní jej taj.

V perlách se třpytí a věje v dál,
v lesk slunný a v rosnatý pel, —
zlatě mi přelétl varyto
a ve struny krůpěj mi vsel.

PRAŽSKÉ ZVONY.

¶ Iž ty věže a ty báně
soumrak nachem růží polil;
jak ty břehy a ty stráně
tepot zvonů rozhlaholil!
První zvonky svatvečera
probudily zvuky ony;
ó, jak vlní hnutí sterá
srdcem vaším, pražské zvony!
Od skrívánčích loretánských
souzvuk váš se rozepíná
do těch slavných velikánských,
ježto buší s hrotů Týna;
i ty v dómu nebetyčném
bouří v chór váš neúnavný;
hučí v sněm vám stojazyčný
i ten temný pravoslavný.
Co tu hlasů s výše chrámů,
co tu zvěstů, co tu divů!

Jeden houká s vetkých trámů
jako sůva v černém zdivu;
onen jako vlaštovice
v podkroví se skromném tulí,
ten jak řvoucí medvědice
s mláďaty tam pod kopulí.
Ten jak mnich tam nízko v stínu,
ten co král tu v nebes nachu;
ten jak harfa cherubínů,
ten jak hříšník volá v strachu.
Jeden, ztracen v dáli, táhle
jako vzdechem lásky zmírá;
s břehu na břeh jiný náhle
brinkne skokem Horymíra.
Ten jak vířidla výzev horký
z kypícího země lůna, —
onen jako z Daliborky
čarozvuká vězně struna.
Zvou jak v turnaj polnic vřesky,
jako k hodům v jasné síně;
teď v nich vlaje chorál český,
modlitba to na Hostýně.
Jako betlémského mistra
zvonů teď je slouchat řečem;
v jednom třeskla rána bystrá
jako na pavězu mečem;

ten jak na husitském voze
kazatele hlasem hřímá,
onen jak kdy městu hroze
hlásá legát klatbu Říma.
Ale jásá mocná vřava
bez oddechu, bez poklidu,
jak když Jiříkova hlava
pomazána z vůle lidu!
Hlasem lidu — božím hlasem
bijí srdce v obrech zvonů,
bouří jedním slavojasem,
dují hymnou milionů! —
— Slyš! tu němí, truchlí spáči
kovoví se probouzejí,
a jich výkřik jako v pláči
hněvnou chví se beznadějí!
Každým rázem, každou ranou
jako když v nich srdce puká!
Steny v hloubi duní hranou
vlasti pád a lidu muka . . .
Jak kdy soudce na smrt soudí,
zvuk se valí tíhou skály . . .
Teď to tichne, různě bloudí
exulanti zvuků v dáli —
K nebi vzlétá toužné pění
něhou slavičího tluku,

linouc naděj, usmíření,
k nebi letí duha zvuků . . .
zvon i zvonek v usínání
ze souzvuku oprchává.
až pak jemné kolébání
sotva již jen pozahrává.
Dozvuk jasný, slavně vážný
jako úsměv hasne v skonu.
Dřímej, Praho! Duch tvůj strážný
nad tebou bdí v srdci zvonů.

PRAZE.

Ty živý skvoste matky přespanilé,
ó, Praho krásná, dcero země naší,
své matce podobná, jen ještě krasší, —
neb nejdražší své skvosty ušlechtilé
v šperk dává tobě máť svou štědrou láskou!
Když spatřím tvoji líc, tvé lepé čelo,
jež hodno jest, by korunou se skvělo,
a cítím slastně, jakou ty jsi kráskou;
když na tvůj půvab zahledím se drahý,
tak bohatýrský a tak vážně tklivý,
tak výmluvný, že mlčky hlásá divy
a slávu bývalé i příští Prahy;
ó, kterak toužím: kéž i srdce v hloubi
máš krásné tak, jak na povrchu líci!
Kéž chováš v něm týž oheň sálající,
jak na skrání, když červánky ji vroubí!
Kéž duše tvá jest jak tvůj obraz zlatá,
tak světlá, jará v záři, za úsměvu, —
tak hrdinná i rovna tvému zjevu,
tak plná památek i přebohatá!

Tak věrna tomu, čím kdy slavná byla,
jak pomníků tvých výsost ponebeská;
tak vědomá své pýchy a tak česká —
a žádným dechem nikdy odrodilá!
Kéž roste duše tvá i mocně sílí,
jak náruč tvá i hrud' se šíří statně!
Co mluví tvářnost tvá, kéž mluví platně,
a běda, jestli vznešenost tvá mýlí!
Kéž srdce tvé i srdce ona sterá,
jež v tobě bijí, nejsou méně cenna,
než mnohý kámen, mnohá černá stěna,
v níž trvá česká paměť, čest i věra!

POD ČERNOU VĚŽÍ.

Zedř stará, v jizvách omšená
kol cesty mojí stinné,
a nad sivou zdi obrubou
srp zlatý v modru plyne.

A podél zdi schod za schodem
se v rozvalinu kácí;
jeť každý čelist obrovská,
jež vetché zuby ztrácí.

Zřím spustlou, prázdnou před sebou
těch starých stupňů řadu,
i stoupám jako v stínu dob
v stín královského hradu.

Tak osaměle zní můj krok,
a pohled, v temno schýlen,
z dum náhle výše zalétá
v jas vybořených střílen.

Tam za tou hradbou zčernalou
zjev kouzelný a drahý
mi vzplanul v záři z hlubiny —
toť zlatý obraz Prahy!

Z mlh plynou jemně růžových
jí smaragdové báně,
jak světokoule ohnivé,
kdy vzešly z rukou Páně.

A nad tajemným horstvem střech
v té vzdušné výši svěží
se jako šedí sokoli
pnou štíhlé stíny věží.

Zář jiskří v zlatě makovic
a v oken lesku sterém,
a mléčná dráha Vltavy
tam hvězdným plyne šerem.

Však z čela strání vznáší se,
v háv sadů oděn řásný,
jak z věnce přílba křídlatá
hrad báječný a krásný!

Již vejdu v jeho labyrint.
Zrak odvracím z těch září, —
tu přede mnou ční Černá věž —
mrak hmotný v nebes tváři.

Tam zeje brána hluboká
ven kamennýma rtoma
z těch tajin, kde jsou pohádky
a zašlé věky doma.

Hle, před branou v hrad královský
zde v stínu chmurné věže
si šedý žebrák sedl dnes
a prázdné cesty střeže.

On zdá se sochou; nepohnut
svou čapku třímá dlaní,
a dárku, ježž mu kladu v ni,
si nepovšiml ani.

On neslyšel ni pozdravu,
ježž na rty soucit loudí.
Proč u pusté tu cesty dlí,
kam sotva kročež zbloudí?

Proč almužny si nehledá,
kde hlučný dav se žene?
več může doufat v samotě
tak světem opuštěné?

Zrak strhaný on upírá
jak v prosbě ke zdi šedé, —
hle — z oka šlehá šílenost,
jež matné sny si přede!

Zří lačně, žhavě na tu zeď
kýms očarován videm,
zří tklivě, že by srdcem hmul
i kamenům i lidem.

Teď střílnou odlesk západu
mu v lysé šlehl témě.
Hle! večer po zdi provádí
svých stínů divné plémě.

Když mráčky letí přes měsíc,
tu na zdi šeré bláně
se stinné zjevy míhají
co chodci k černé bráně.

Hle, dvorní, hladké postavy, —
tam bojovníci v zbrani,
tu vážné stíny purkrabat
a hrdé krásných paní.

Tot zašlé moci družina
a čeleď odumřelá,
jež hřímala zde krokem svým,
když v sídlo králů spěla.

Zas vězni v poutech vlečení,
zas v kápích černí kněží —
to vše teď mjíj stinnou hrou
a mizí v Černé věži.

Ruch zjevů tichý, tajemný
zrak starcův ještě stíhá,
a zdá se mi, že prorocky
z tmy zádumčivé žíhá . . .

Vstal ; jeho tvář jak ze hrobu
se zvedá jasně bílá,
pod sněžným vousem nahá hruď
se leskem obestýlá.

I vztyčuje se hmotná plec
teď ze žebrácké berly,
a v mramorový obličej
dvě lesklé kanou perly.

Dlaň zdvižená jak v modlitbách
si nebes hrivny žádá,
a luna zlatý paprsek
v ni žebrákovi vkládá.

Zříš, žebráku, věk zaniklý,
zříš padlou moc a slávu?
Zříš u svých nohou Prahu plát
v tom přenádherném hávu?

Hle, nad tvou hlavou věžitý
hrad králů v lesku skvělém, —
tak povstal's, — výše ještě vstaň
s tím ozlaceným čelem!

Tak čníš, jak kdyby korunu
ti mrzkost právě smekla,
však obnaženou velebnost
tvé skráně zříc, se lekla!

Zřím v duchu, kterak roucho tvé
rvou s tebe ruce vrahů . . .

Tys jak sám český majestát
zde na svém zpustlém prahu!

Tys jeho paměť lkající
zde v cestě opuštěné,
a za tebou se minulost
jak černá brána klene.

Ó, vyčkej, siré doufání,
na pustém dějin stupni!
Ó, jen k těm vidům vznešeným
své bludné oko upni!

Nechť kolem tebe zmar a stín,
nechť žal a pláč tvůj osud:
střež jen si cesty v slávy hrad, —
tys dědic jeho dosud!

SEN NAD VLTAVOU.

Dnem, nocí, v snu i bdění
tvůj šepot a tvé hřmění,
tvůj starobylý šum,
tvá píseň věčné mladá,
ó, Vltavo, mi vpadá
v rej klopotů i bojů
i v ticho dum.

Znám tvoje změny zpěvné,
tu hravé a tu hněvné,
znám každou strunu tvou,
kdy pláčeš i kdy plesáš,
kdy vzdoruješ, kdy klesáš,
ať zvuky tvoje v bouři
či v báji zvou.

V mou krev to vření vniklo
a srdce mé si zvyklo
tvým hybem, družko, bít;
můj dech se k tvému víže,

mé lože tvého blíže,
a snem, ježž máme spolu,
mi vábno snít.

Kol noc kdy mlčí tichá,
má duše v tobě slýchá
tvou nejmilejší zvěst;
tvé vlny hlaholíce
jak hlasů na tisíce
sem z dálky šumně valí
svůj slavný vjezd.

Tu každá vlna ořem,
proud celý jezdců mořem,
již v jarý ženou boj;
tu hřmotí řehot koní,
ráz podkov jasně zvoní,
cval mužstva skočně dupá
a řinčí zbroj.

Tu povel, výkřik náhlý,
tam z dálky ozvuk táhlý
zní v hlasů temnou směs;
tak se to letmo blíží,
až ocelovou tíží
se břehy chví a hlučí
až do nebes.

I poutá čaromocí
mě za měsíčné noci
tvůj tajuplný vid:
tvé pěny v lesku luny —
to blanické jsou brůny,
a duchovití jezdcí —
hle — samý trpyt!

Les kopí stříbrem hraje
a na korouhvi vlaje
znak svatováclavský;
jak pára lehké perí
se na přílbicích šerí,
a dlouhé hřívy metou
proud vltavský.

Hle, zární bohatýři
tak prudkým kvapem víří
dál po hladině v spěch,
až rozvlněné valy
co křemen udupali,
a pod kopytý orů
plá jisker žeh.

Tak družně s tebou snívám,
ó, Vltavo, a mnívám,
žeť pravdou stará zvěst:

že v době jiných těžší
se vzbudí dávní Češi
i vstanou v lesku zbraní
a v záři hvězd.

- I zmužní pod praporem
tak velkým, slavným sborem,
že zplesá vlasti luh!
- Z nich každý jí jen k spáse
že zaníceně vzdá se,
z nich každý rek že srdcem
a každý — duch!

Z nich každý vykupitel
a české pravdy mstitel!
Ó, krásný, luzný sen!
Zár jeho v hrud' se lije,
šum jeho v srdci bije, —
sen, jímž mi život celý
plá roznícen!

K VYŠEHRADU.

Rolníkem byl kníže v krásné naší zemi,
z jejíž půdy chleba, sil nám dobýval;
v éštkyni svou kněžnou národ nazýval
k bohům povznesenou ducha perutěmi;
ona k pozemskému zrnu rodných niv
snesla s hvězdných výšin pravdy svatý div.

Lidu syn, muž práce vévodil těm krajům
s vážnou kněžkou ducha družně pospolu;
slavně na oteckém, zlatém prestolu
zářili svým dnům i příštích věků tajům;
jejich trůn byl skalou, jest jí dosavad,
trůn náš nerozborný, věčný Vyšehrad!

Stůj nám, Vyšehrade, oltáři ty šedý,
planoucí nám věčným, drahým proroctvím!
Věčně bude práce naším vévodstvím,
věčně naší slávou povzlet v jasno vědy;
věčně odkaz obou, jenž se v tobě skví,
zřídlem požehnání, jiskrou vítězství.

Stůj nám, Vyšehrade, pomníku ty pevný,
nepodvratný věků, dějů povodní!
Tak stůj lid náš český v roli národní,
v síle nezmožený, v práci bezúlevný,
rádlem zakotvený v drahý rodný luh,
a tak pni se k slunci mužný jeho duch!

Stůj nám, Vyšehrade, čestný trůne lidu,
klénote ty černý v štítu národa!
S tebe shlížej na nás dávná svoboda
okem žhoucím v lesku prorockého vidu,
hlásajíc, že vzkřísí nový její svit
zas jen rukou dělný, duchem silný lid.

Stůj nám, Vyšehrade, vzývej, strážce němý,
ať jsme jak tvůj oráč — práce knížaty,
ať nás věštby pravdy nadchnou přesvaty!
Plaňme dušemi a robme pravice mi:
tak jen, Vyšehrade, věk se vrátí zpět,
kdy tvůj národ český překonával svět.

VYŠEHRAD Z JARA.

Skálo tmavá, od paměti sivá,
od siroby pustá, mohylo ty svatá!
Jsi-li ty mým očím, skálo záduňčivá,
starou slávou nebo novým jarem zlatá?

Čím to pukly, tvrdý Vyšehrade,
kamenné tvé žíly, z nichž se kvítí roní,
na tvou přísnou skrání víněk zlatý klade,
kytky drahokamů, hvězdy sypouc po ní?

Paprskovou, slunnou barvou květů
vlíbnán úsměv na tvé zbožňované vrásky!
Či to z tebe šlehá záře českých vznětů,
jarní plamen junné synů tvojich lásky?

Pučí květné zlato, jež tě zdobí,
z oněch zlatých srdcí, jež tvé lůno kryje?
Jsou tím skvostným zdrojem tiché tvoje hroby —
neb ta vesna vůkol, jež nám plá i žije?

Zamyšleně, zbožně hledím vzhůru,
z plujícího člunu jako ku oltáři,
kde, jak paprskové prorážejí chmuru,
tařice květ zlatý s černé skály září.

Kolem skví se duben usmívavý,
v jásavou svou zeleň chudé stráně šatí,
odlesk za odleskem metá do Vltavy,
každý odstín vody, skal i nebe zlatí.

Hle — a téměř vyšehradské skály,
temné smutkem, jenž ji z šera dávna smuší,
v koruně své zlaté, vidné v dálnou dáli,
za mnou jasně zírá a mně volá v duši:

Ptáš se, co že zlata mého zřídlem?
Aj, jsem ještě zlatým stolcem Libušiným,
ještě jsem vám drahým, otným zlatým sídlem —
zříš můj lesk, — i pátráš za původem jiným?

NÁŠ JEST TO KRAJ!

Ten národ, který dcerami a syny
nás nazývá, nás miluje jak děti,
ten vstoupil v oblast této domoviny
a jí si hájí od tisíciletí.

On rekem Samem s pluky bohatýrů
již vítězil, jí v obranu a čest,
on moudrým Krokem sladký zákon míru
jí vybádal a práva svatou trest.

On trojhvězdní tři bohorovných děv
v ní vzbudil duchů, srdcí vyšší snahy;
on Lumírem v ní rozpěl český zpěv,
náš odkaz dědičný, náš poklad blahý.

On vlasti žehnal Libušinou věstí,
on její věštbou města vystavil,
on krotil tury Bivojovou pěstí
a dravců nivy její pozbavil.

On v její půdě Přemyslovým pluhem
se zahloubil, s ní srostl u rádla,
a jako kněžna širým českým luhem
mu plodná práce navždy zavládla.

Jen z jeho ruky vnikly setby steré
zde v nedotknutých pustin útrobu,
a jeho potem z divočiny šeré
kol zkvetla země v ráje podobu.

Jak šírá jest, tak plna jeho díla
a jeho umu, jeho ducha stop!
Jen jeho odvaha a jeho síla
v ní vytvořily úplň vnaď a zďob.

On sobě a svým dětem vzdělal paží
a posvětil tu srdcem domov, svět,
a z nástrah nepřátel, jež po něm baží,
svou krví stokrát dobyl si ho zpět!

Ta země celá v šíř i délku svoji
je krví otců našich nasycena,
jež tekla v sterém, bráncím ji boji,
je krví českou stokrát vykoupěna.

Co padlo od Krkonoš do Šumavy
za řeč i právo české bohatýrů!
Co bojišť od Domažlic k Příbyslavi
Čech krví skropil za volnost a víru!

Již táborištěm každá hora česká
a tvrzí byla každá chatrč veská,
již každá řeka přetékala krví
a každé pole popel reků mrví.

A každá matka děcko napájela
tím svatým, v české hrudi vroucím vzdorem,
a v boje táhly mladé děvy sborem
a daly duše za tu zem i těla.

Jak vlastní krev jest naší země tato!
Ze srdcí otců roste rolí zlato
a písni matek šumí lesů háv —
a národ náš má na ni tisíc práv!

Tu není místa, s nímž by nebyly
nám vzpomínky, nám celé duše spjatý!
Ty hroudy — to jsou drahé mohyly,
a každý balvan — oltář je to svatý!

To není vítr, to jsou české děje
a báje české, jež tu šepotají;
to není slunce, jež ty luhy hřeje:
toť láska naše k otcovskému kraji!

Tak bude tomu, dokud slunce svítí
a denně chmurné stíny s niv těch plaší!
či mohla by zem česká jinou býti
než českou, jinou-li než věčně naší?

A kdyby jinou, odcizenou byla,
ó, kdyby zmlkla její sladká řeč
a cizí jen tu zpupně hlaholila:
ty smavé luhy schvátila by křeč —

Ta pole pukla by a skameněla,
a nad propastí, v mraků černém šatě
tvář slunce zahalená by se stměla
a zem by trásla se jak na Golgatě . . .

Červ uhlodal by kořeny těch borů,
led navždy zavřel by těch zdrojův ústí,
pták mřel by hladem v žáru na úhoru,
kde hrůzou by se hála tráva růsti . . .

Kol svráštěla by se ta tvrdá čela
skal nyní hrdých v záři slunečné, —
i nejtvrdší však by se hanbou rděla. —
to za nás chabé, zradné, nevděčné. —

A za náš pláč! Však v mračných horách třeskem
by zahřměl vztek, a hněvný Perun v tom
by v tupé hlavy udeřil nás bleskem
a v mrzká srdce vrazil by svůj hrom. —

A zařval by co bouře: „Buďte kleti!
Já nastolil jsem slavně rod váš podlý
v ten kraj, jenž mým byl od tisíciletí;
vy jste v něm nastolili cizí modly!“

V STŘEDOHOŘÍ.

Poustevníčku na temeně lysý,
vrchu sivobradý v dálce lesů,
co to s bílého ti pasu visí
v řasy roucha z brunátného vřesu?

Jsou to cestky ušlapané s hůry,
poutníci kde za poutníky minou,
nebo svislé, růžencové šňůry,
na nichž v modlitbách se zrnka šinou?

Řekni, starče: modlíš se a prosíš
za každého blízkých dědin syna?
za ty, které na svých bedrách nosíš,
za všechny-li vzýváš Hospodina?

Pro každou tu pestrou, hybnou tečku
máš-li tolik lásky, slitování,
že se modlíš na tom růženečku
za ně zbožně sám a bez ustání? —

„Věru, za každé se modlím děcko,
za každou i hlavu v sněhu šedin,
za ty chodce, za to množství všecko,
za lid prostý z milých našich dědin.

Zaň se modlím, ne však sám jen, k Bohu!
Mníš to, člověče, an's malé víry;
hleď, jak ruce vzpíná pod oblohu
v modlitbě mých bratrů sbor tam šířý!“

Hle — a zírám tam v dálce, v modré mlze
jak své hory vzpínáš do nebeska. —
zírám tvůj obzor, plynoucí v mé slze:
ty se za nás modlíš, země česká . . .

ORLICE.

Kde pestré křídlo moravského štítu
mez českou stíní orličími péry,
dvé orlích mládat v rozletu se skví tu,
dvou slavských orlic bujaré jsou dcery,
i letí, vyslány k nám od východu
jak šípy slunce, paprsky to v proudu,
jak třpytné pásy slovanského rodu,
jak slzy Slezska spadlé v českou hroudu, —
i letí, vlají v zemi černošou
kol hor a trosek, plných dum a bájí;
hoj! na perutích jméno své si nesou:
toť Orlice, jež plynou v českém ráji
Dvě bliženky to bystře okřídlené
a stejné krásy, nechať jedna tichá
a druhá divoká se šumně žene
i vzdorně bouří, kdež jen sestra vzdychá.

Dvě paže jsou to v jednu náruč spjaté
kol drahé šíje domoviny zlaté,
jež jedno srdce tlukoucí a hravé
jí tisknou na hruď, zemi usmívavé,
a z démantů i perel šňůru dvojí
kol hrdla v jeden lesklý šperk jí točí
a v takou spanilost ji pyšně strojí,
až nemohou s ní samy spustit očí,
tak jako ty, ó poutníče ty dumný,
jenž kouzelnou jsa písní Orlic veden,
kamkoli zrak tvůj rozletí se zkumný,
zříš tisíc obrazů — a půvab jeden!

Ne, nelze zapomenout nikdy více,
vás, bílé skály v břechtanových věncích,
vás, hrady, které v spánku septajíce
zvěstí divou suíte o svých proslavencích,
vás, černé hvozdy, v nichž to šumí plaše,
jak prechala by nejtemnějším stínem
tam vyděděná, stará božstva naše,
vás, obři znamenání hromoklínem,
Potštýnské lípy, bohyně vy samy!
vás, v hájích tajuplné mohyl zbytky,
vás, věčně rosné páry nad nivami
a města slunná jako bílé kytky!

Co vzpomínek tu sprchá s horské výše
jak paprskový odraz tisícový!
co kmitá jich jak duholesklé nitky
v rum rozvalin a v lišejník jich šerý!
Co v pole zlatá krví se jich píše
a v zemi vlhkou vtíná spár svůj britký!
Již umlkly v těch lesů nočním stínu
kdys Českých Bratří mučednické písně,
již rozpadla se hrobka Žerotínů,
a starou velkost změna smetla přísně, —
řad příšer, jenž se z Bělé hory vleče,
až od Prahy sem v dálavu se chmuří:
Kdež panstvo české, jeho štíty, meče?
V prach ztratilo svou pyšnou hlavu tuří, —
a kronika jen krvavá tu zbyla!
Však na rumišti popleněných dějů,
v těch pustých sledech vše ničících rejů
se nesmrtelnost slavně zaručila
nám, příštím národa, jenž hynul skonem!
Tam hled, kde před modravým lesním sklonem
sám v dálku štíhlý obelisk se bělá!
Toť po pohromách strašných sláva celá
i síla naše, — všecko, co nám zbylo, —
neb kmen byl skácen Božích bojovníků,
a šťavné jádro zloupeného dřívku
jen v jedinou se haluz obrodilo:

muž jeden všecku velkost českou zdědil,
duch velikán, — ó Komenský!

— Skloň čelo

a libej stín, ježž tento pomník metá:
zde dumal *on* o labyrintu světa,
zde srdce největší se *o nás* chvělo!

Blíž vane k nám ten duch a dojemněji
než sama jména Jirí, Karla, Žižky,
jež zvukem vítězným kol z trosek znějí,
kde lupič krev svých obětí byl cedil . . .
Ó slávo předků! tak tě oškubaly
jich děti, jako pýří pampelišky!
Kde tvému světci zasvěceny zvony,
i jméno Husovo z nich vyleptaly.
a jinde sáhly za hrobovou clonu,
ba spřerázely kamenné tam desky,
kam složen popel Žižkův, klénot český,
vzat první schránce nad Orlice cílem
v tom hrdém královnině městě bílém,
jež pne ji k Labi skvostem ladné spony!
I neostřáhly pohraničné stezky,
té brány v srdce Orličného ráje,
kde od jakživa chtívá pruská láje
se vplazívala na nás přes pomezí . . .

Ach! cizota i nepřátelství zkázné
jak ostří sekery v pni českém vězí,
a vytrhnout je — není ruky rázné!

Však daly jste, vy Orlice! svým dětem
těž nadšenců již, buditelů rady,
dob krasších tvůrce, kteří novým květem
zas obsypali zpustlé české sady;
zde Balbín žil — a dědici mu vznikli,
i písně vzkříšení tu zazvučely!
Ó kéž by jen tu tvrdší hlasy křikly
a perut svistla nad zleklými čely
jak svěží zamávnutí dobré zbraně!
Ó dejte, Orlice! nám ku ochraně,
ó dejte z bystrých vln svých křest nám blažší,
křest junácký, jenž línou krev nám zpění —
ó dejte mladých orlů pokolení
té zemi naší. — ať jest věčně *naši*!!

VLTAVA POD ORLÍKEM.

I.

Podél své obruby stinné,
pod šerem hájových clon
Vltava vine a vine
vln hublavý shon.

Blýská jak tisíce očí
pod chvěním zelených řas,
ku břehům točí a točí
vln stříbrný pás.

Ve skalin záhybech bloudí,
zdroje k ní splývají v dol,
dychtíva proudí a proudí
a chytá je kol.

Stráň v pravo líbezně zkvétá.
luzná je houšť v levo tam, —
Vltava splétá a splétá
se v rozkošný mam.

Zaklet je tok její vrátký,
neví, co v lokty by jal,
vzpíná se zpátky a zpátky
kol ostrohu skal.

Kouzlem tam vábena krouží,
nemůže z milených pout,
prchá, však touží a touží
zpět v rajský ten kout.

A moje loďka ta pluje
po zvůli vln semo tam,
kol mojí duše se snuje
též rozkošný mam.

Zpátky mé srdce se vije
toužebně jako ten proud,
sladce mi bije a bije
jen v kouzle svých pout.

Vzpomínky v srdci se hloučí,
nad řekou vzdech jak by vlál,
obé se loučí a loučí
a musí — vždy dál!

II.

Jako zvony, jako vichry, jako zpěvy
šumí, hrají, kypí, lkají, buší
vlny tvoje, plny nepokoje,
Vltavo, jak bitci zoufalého boje,
jako hřmění vášní, bouřně bez úlevy,
zas jak lehčí snové, — jako křídla duší.

Znám tvé šepty, znám tvé vání plné něhy,
kde se proudy v hebké lože tulí,
stíhám chvění tvého čaropění,
letí ozvěn dálkou — až kde již ho není!
Znám tvůj řev, ty lvice, vím, kde v skalné břehy
vrážíš vlny s třeskem vystřelených kulí.

Znám ty hloubky, kde se hladce tok tvůj sluní,
zlato plynné v něm se line jemně,
šplouná tíše, z rouna pěny dýše
jako na kolébce, jako ze sna říše.
Ale v prostřed míru jedna vlna duní,
osamělá, velká, z hluboka i temně.

Smutná v jasu, v proudu změnném neustálá,
rozraněná vlna ta se prýští,
a v mé duši družná дума tuší,
Vltavo, že mír tvůj spadlý balvan ruší, —
do hlubiny prsou vražená ti skála,
o níž každým tepem srdce tvé se tříští.

ŠUMAVSKÁ UPOMÍNKA.

I.

Byl jasný východ; slunka světlý kruh
se vynořil a zlatil horstvu čela,
a perly rosné obsypaly luh,
vše, i ta hvozdů čerň se třpytem skvěla,
i mlha, v noci zavalivší důl,
teď průsvitným se modrem okřídčila,
k svým bratrům obláčkům se vznesla půl,
půl v zářivé se kapky rosy slila,
jež na vysoké trávě mokrých luk
a v jehličí kol kolem povždy visí.
Jest ticho, vážno; nikde ptačí zvuk,
a přísné jsou ty Šumaviny rysy.
Kraj chudý: skály, močál pod nimi,
kde chmurný bor cos nastiňuje děsně
o dlouhé zimě s nocmi dlouhými.
a zeleň luk cos o kratičké vesně;

kraj drsný, jenž svých dětí nehýčká,
však dojemný v té prosté kráse ranní,
jak velikost neslavná a chudičká,
jak pocel něžné lásky tvrdou dlaní.

Kraj krutý — a tak útulný je přec:
jak hnízdečka zde visí chaty v lesích;
hle, víska kreslí tam svůj obrazec
až nad vrcholky hvozdů na nebesích;
toť nadzemského sídla podoba,
a stezka z ní jak s nebe v dol se chýlí.

Jak vznešeně to trní chudoba!
Snad s anděly se o své chýžky sdílí.

Ta víska — selanka to na pohled,
sen umělcův — i výtvar těžké nouze,
těch lesů mládě; ony kmen i snět
jí vtělily; z nich vyrostla tu pouze;
jí vzešel život z jejich životů.

Jak úhledná, jak sličná hračka dětská,
a v hračce té — co vzdechů, klopotů,
ač plna květin okénka jsou všecka
a nechtí se zdát, že na podušky střech
tu jistěji než v úkryt zlatých věží
klid ukládá se v starý jejich mech
a v sladkém snu co v kolébce tam leží.
Plot březový je skličky vyzdoben
a pečlivě kol zahrádky se zvedá.

jeť nejmocnější hradbě podoben.
jež světa zlu v ten úkryt vniknout nedá.
Tam bezpečně se k stromu tlačí strom,
kde červená se pozdní, drobná třešně,
i sklenňý šperk se trpytí bez pohrom
tam v záhonku, jenž odkvétá tak spěšně.
Ční neporušen modrý sklenňý kříž
z té obruby kol štítu vyřezané;
chce chatku zvednout k nebi ještě blíž
a s blankytem teď stejnou barvou plane.
Jak přítěž leží šedé kameny
kol na střechách; jsou vichrem nepohnuty,
a stěny, z bílých jedlí roubeny,
ty zdají se, že z oceli jsou kuty;
ni jeden zoubek útle řezaný
desk tenounkých, jež kryjí celou chatu,
jak plástík šňořivý a ochranný,
se nezlomil v dob dlouhých stálém chvatu.
Vše vzhlíží jako blahé zátiší.
jak bublavý by potůček ten hravý
měl pro vše, nejhlubší a nejvyšší,
co žije tam a dýše, výraz pravý.
A přece bída, tklivá bída tam
se lopotí a hoře sklízí k práci,
hřích k modlitbě a ku doufání klam,
tak zápasíc, až často vykrváčí! — —

Kdo kráčí s oné vzdušné výše as
v dol stezičkou a za jakým jde cílem?
To vyšel dřevorubec v ranní čas,
jak den co den, a chvátá za svým dílem
a shlíží v dol a cloní rukou zrak;
zíří soudruha, jenž jinou cestkou kvapí
jda z jiné vísky, ne již vzdušné tak,
neb leží níž tam pod potůčku slapy;
jest větší, širší; bílých domků směr
zpod červených se střech jak z růží směje;
kol zděných ohrad kvete bílý bez
a zvonící z nich stádo v luka spěje;
tam nade štíty krouží dýmu pruh,
a s pavláčky se hospodyně dívá,
jak ze vrat širých voli táhnou pluh.
A pasáček si za kůzlaty zpívá.
Dál na poli se v řádkách suší len,
by nespuchřel snad v přebohaté míze,
a dívky rozkládají u humen
již k bílení své plátno z vlastní příze;
tůň na paloučku plá jak drahokam.
Kol jeví se té vísky obraz vnější,
jak spokojenost sídlela by tam
ač pozemská, však tím jen pravdivější.
A přec i zde jest bída domovem!
Ta s oráčem tu dýše z hrudi jedné,

ta drtí jeho zrní s žernovem,
ta z brázdý spocené naň kámen zvedne :
jde s děckem do kolébky denně spat
a s kmetem v rov; jí s lačným z jedné mísy;
jak cep je tvrdá, holá jako mlat, —
teď ranou omráčí, teď ranou vzkřísí . . .

Šla bída v patách dřevorubců dvou;
i s Němcem šla, jenž bral se srážně dolů,
i s Čechem, jenžto zděnou vísku svou
níž zůstavil, až setkali se spolu.

Šli jednou cestou — dnes i jakživi;
touž cestou šli v tmu lesní z nuzných polí, —
týž s nimi los i jeho protivy
a všecko též, co těší a co bolí;
týž v mládí smích a k stáru povzdech týž,
táž sekera v též uhnětené dlani,
týž nárek na rtech: o hrst pudy kříž,
boj se skalou a neúroda s daní . . .

A živnost zmařená — to ďábel chtěl!
Hle, nad lesy jak parní pila kouří!

Z nich každý skromnou vodní pilu měl —
jsou zabity, — hněv marně v srdci bouří.

Teď každý pilu nese na plecech,
jde kácet les, jak otrok nádenničit!

Ach. Šumavě saň parní vřála v spěch
zub do srdce. — jí neustává ničít.

To cizák Prus tam vztýčil dymník ten:
tož oba v též ho nenávisti mají;

tak z dřevěných i ze žulových stěn
týž nesou stesk — a stejné škůdce znají. —

Šli smutně denně spolu; soucít jim
však ulehčil té krušné losu tíhy;

vždyť znali trud svůj radou let i zim
a všecky v čela svá jím vryté rýhy.

vše, každý záhyb srdcí, každý vzruch,
co upřímnost jen pravá v duši spatří;

vše dělil, snášel, cítil s druhem druh,
a prožili své žití jako bratři.

Šli k lesu, v stínech znikli. — Tam je chraň,
ty společných jich strastí pásko pevná!

Hle, za lesy — tam dýmá pruská saň
zlá, soptící a záštiplně hněvná . . .

II.

Červánkovou září k sobě vábí
stará zvonička tam pod řežáby;

však též brzy svatvečerní chvíle
zvonek rozhoupá;

proti růžím západu již bíle
srpek vystoupá.

Střechy milé! Vy již spíte všecky;
usnul švehol ptačí, hlahol dětský,
uspal večer s hlavou pod křídlo ma
 pestré holoubky;
dívky, starci, muži, vše již doma
 u své chaloupky.

Na zápraží sedí hospodáři,
s nimi matky, při večerní záři;
na klekání čekají tak rádi
 v tichých poradách;
staří zde a jinde šeptá mládí
 v stinných zahradách.

Celá víska — dvě to domků řady
důvěrně se tísňí dohromady,
ochoz ochozu je zcela blízký;
 tak jsou sdruženy
příbytky a srdce malé vísky
 svými kořeny.

Podobny jsou domky po pohledu;
u každého zříti předsň v předu,
stranou ochoz o sloupech a nad ním
 krytou pavláčku,
ta se končí nade dvorkem zadním
 ještě v zatáčku,

Střechy svázné, štítý přitupělé,
letopočty psány na jich čele
půlstoleté, starší, po pradědech, —
z dali šťastnějších?
Každý dům je v stáří svého sledech
hoden protějších.

Zdá se, že ty starší, mladší chatky
rodinka jsou, děti jedné matky,
i ty hlavy ustaraných lící,
tmavé, bělejší,
svorně útěchu si kývající
v strasti vezdejší.

Hovor ode prahu k prahu těká;
všude slova soucitná a měkká
z milých úst se v milé duše řinou;
není závady,
ozve-li se výrok řečí jinou
v družné porady.

Řečí jinou: dva tu sídlí kmeny,
od pradávna spolny, spřáteleny;
po svém žijí, řeči svojí bídě
žádný netlumí,
mluví vlastní mluvou, ale vlídně
druhé rozumí.

Domky návsi, jimžto v dlouhém řadu
rumění se čela od západu,
to jsou milé domovinky české;
jim pak řadou vstříc
plavovlasých Němců chýšky veské
hledí na měsíc.

Tu i tamo jiná řeč i mravy,
ale stejně ctné a bodré hlavy;
jiné kroje, jiné hry a písně,
jiné pohádky,
ale stejné tužby, práce, tisně,
hroby, památky . . .

Jiný lid, však srdce jeho stejná:
všecka prostá, přímá, sdílně přejná,
neznající zloby vymyšlené;
týž je hostí luh,
totéž nebe nad nimi se klene —
a v něm jeden Bůh.

Na řežábech pablesk uhasíná;
zvonek zazněl; každý ruce spíná,
ze dvou stran se dvojí mluvou modlí
dvojí dobrý lid;
v slovech různých duše všech se shodly,
jeden spjal je cit.

Za své drahé modlitbu svou zvedá
zbožně každý, však i za souseda,
aby vzdálila vše nebezpečí
svatá Boží moc.

Zvonek stichnul; zní to dvojí řečí:
„Dobrou, dobrou noc!“

III.

Toť upomínka; bývalo to tak.

Ó, krásně bývalo kdys mezi námi,
než cizáctvo svůj vyvrhel a brak
k nám vyslalo — jak Herostraty v chrámy;
než přišli, rozbouřili vášní vřr,
než učili, že jest se lidu stydět
jak za potupu za ten svatý mír
a dravě navzájem se nenávidět;
než přišli zpupnou pýchou zmámit jej,
by plémě otrocké zřel v bratrech svojich,
by rval jim jazyk, mrav a předků děj
a utrácel je v neslýchaných bojích;
než pošťvali a svedli zlovolně
lid smírný tak a dobrodušný prve,
by bratru, s nímž byl trpěl vespolečně,
z cév cedil slední kapku české krve,

by dral mu z loktů poklad živoucí,
by sápal děti od otcovské hrudi
a zničil i to jméno budoucí,
jež aspoň památku kdys českou vzbudí.
Ó, šťastná byla někdy naše zem!
Však šlehla zášť, jak požár v zralé klasy,
v ten obraz míru, až se obrazem
stal zděšení! Ó, kdo ten požár zhasí?
Smír! Chcete smír? Ó, mluvte o smíru
k té jabloni, již sápe bouř, kdy kvete,
či k bédné oběti, jež upíru
dlí v objetí! Ó, smír tak světu lžete!

Smír — slovo rouhavé to ze rtů těch,
jež každým dechem rozdmýchují sváry —
byl víc než planým heslem v luzích Čech,
než bílým zjevem z jedovaté páry.
Ne k písni kejklířské jen obrázek!
Než přišli jste, vy diví lovci míru,
vy čarotvůrci sporných otázek,
byl pravdou mír a v srdci všech měl víru.
Spor — jaký spor? Byl dávno rozřešen!
Ó, čtěte moudrost v lidu čisté mysli!
Vždy smír a lásku, kejkli nezděšen,
hlas lidu vyřkne svatý, neodvislý.

ZLATÁ STEZKA.

¶ma sedla na dolinu v klíně hor,
jest křídlatá,
pne peruť od obzoru na obzor
a tulí pod ní šedých domků sbor
jak kuřata;
z tmy ssedlé výš, kde noc je prosvítava
i hvězdnata,
ční věž a báh jak černá ptačí hlava,
když nad hnízdem je na stráž vypjata.

Teď hlava kikla, ozvala se věž,
zní noční zvon;
ten v Zlatou stezku druhdy volal: spěš,
když kupec vodil mezky za otěž
přes hory sklon
a slouchal zvuku, jenž se k němu loudil
přes mnohý hon,
by poznal kudy cestou, nezabloudil
a došel cíle z matných temna clon.

On kupčil solí. Vozil v zásobě
k nám krystal ten,
jenž krajů českých plodné útrobě,
by nezpyšněly samy o sobě,
jest odepřen.
Tak čilý Němec tihl v zemi českou
co noc, co den,
a místo soli zlato Zlatou stezkou
zpět odvážel si, díkem provozen.

To bývalo. Však jinou dráhu čas
teď vyvolil,
ta Zlatá stezka spustla na vždy as,
a není, proč by strážný zvonu hlas
v noc hlaholil.
A přec mi jest, jak varovným by slovem
s tmou zápolil,
by dbal ho, kdo jej slyší pod svým krovem,
kdež u večere chléb si posolil.

Ba jest mi, jak by volal v každou chýž:
Dbej, lide, dbej!
K nám kupce vysýlá teď duchů říš;
sůl mají na chléb, který denně jíš,
tou sprav si jej;

co schází v hojnosti tvé země žírné,
to v mysli měj
a krušec cizí soli, zdravě mírné,
ten poctivý, ten chutě přijímej.

Však pozor, lide, na to kupčení!
Ať cizí rej
tě nepřekupčí o tvé osení,
tvých zlatých lánů ve své nezmění!
Tož pozor dej,
ať posléz nejíš cizí chléb — to bolí!
Chléb vlastní sej, —
jeť cizoty ti dost jak zrnka soli,
ni o zblo víc! Tu zlatou stezku znej.

— — —

U MEZNÍKU.

Táž cesta je to, týmž jde údolím,
týž věnec hvozdů s horských svahů kývá,
s týmž hravým zdrojem v běhu zápolím,
touž melodii skřivan v modru zpívá.

Touž vůni smrčín vzdychá mladý háj,
táž perů jitra duši mou zve k letu,
týž lesk i stín, též horstvo, týž to ráj, —
a přec tu cítím rozhraní dvou světů.

Jak na křídlech mě slastný nesl chod
až sem, kde váhám. Dál již krok se plouží
jak v řetězech, a čelo kryje pot,
a srdce zpět jak teskné děcko touží.

To pohoří až sem se zdá mi tak,
že vrcholí v něm líbeznost i vnada.
leč o krok dál jen hrozba, tíž a tlak;
zde povznáší mne, tamo na mne padá.

Zde bor, jenž tmí se v bělomživý vzduch,
s mým srdcem stejnou píseň šumí svorně,
však tam i on, můj miláček, můj druh
mi cizím jest a z hloubi hučí vzdorně.

I svěžest' lučin jak by vadla tam,
a květy jako by se zavíraly,
v nich rosa — zde jak čistý drahokam,
co jedu krůpěj onde trpyt svůj kalí.

A jedno nebe, nad horstva jež lem
s touž nádherou i zde i tam se klene,
to zdá se ve dví nad mým temenem
jak mečem archanděla rozpoltěné.

Ta půle zde, tak jitřně veselá,
jest plna paprsků i hudby ptačí,
a druhá — jak když dusně setmělá
své těžké, žhavé modro k bouři mračí.

A čím ten div, že dvojaký tu svět
mi dělí kraj ten nerozdílně sličný?

Toť známka malá, prostá na pohled:
toť bílý kámen — mezník pohraničný.

Zde krokem česká půda uniká
a cizina se náhle vstříc mi valí;
ne květ — mé srdce se tu zamyká,
ne rosa — zrak můj se tu chmurně kalí.

Stesk tlumí barvy, zvuky, svit i hlas
a přibíjí mé paty k pídí země!
Ó, ani sladce smírný nebejas
tu propašť citu nezaklene ve mně!

Mně nelze stejnou rozkoš, stejný vznět
mít zde i tamo pro ty luzné krásy:
tam ovívá mě chladně cizí svět, —
zde země živou hrudí k mé se hlásí!

Zde kotví srdce mé, a milou zvěst
mi tlumočí dech každý toho kraje!
Zde miluji, jen zde mi krásno jest,
jen zde mi v plný souzvuk radost hraje.

A mluvte si, žeť stejně krásno tam,
tam za mezníkem, ba i spanileji,
a láska má žeť zaslepený klam:
já nechci žít než v nadšenosti její!

Ať lásky paprsek mi mění svět,
ať zárným divem zvýší, co mi draho !
Co krása, ví jen láskou zpitý hled,
jen láskou zpité srdce ví, co blaho.

V HORSKÉ VÍSCE.

Bože, jak ty chaty
u hor paty
bázně se tlačí
nízko k zemi
jako v strachu před bouřemi,
jež se z dálky mračí!
Jsou jak hnízda ptačí,
starým stromům pod větvemi
kryjí se a tají,
jen se třepetají.

Jedna celá sivá,
zimomřivá,
traslavě se v křeči
choulí v sebe;
na slunéčku přec ji zebe;
druhá trochu větší
jak kdy v prachu klečí

v modlitbičkách, aby nebe
mělo smilování
s vískou pode strání.

Třetí v plísni celá
sšedivělá
kožíšek má z mechu,
vrásky v líci;
přes okénka mžourající
stáhla sobě střechu,
snad by ku oddechu
ráda kladla hlavu spící;
divno, smrt že líná
na ni zapomíná.

Jiná při stezičce
o berličce
podepřena číhá,
okem těká
vzhůru na stráž a tak čeká,
zda tou cestkou sbíhá
vždy jen pohrom tíha,
neb zda také z předaleka
k chatám pod úbočí
radost jednou skočí.

Kostelíček nízký
v středu vísky
též se ostýchavě
k chatám krčí;
nakřivená vížka trčí
na staré mu hlavě,
chudé kříže tmavě
přes plot čnějí z jív a smrčí;
kvete tam jen hloží
kol té chatky Boží.

Chudá hořská víska!
Cos tam blýská —
oko rychle zvidá
za tím cílem:
z chýžek ulepených jílem,
jež jsou šedá bída,
trpytně jako slída
na štítu tam září bílém
vidný shora, zdola
zlatý nápis: Škola.

Škola, zlatá škola
jasně volá:
Děti, zlaté děti,
pojdte tedy!

E. Krásnohorská: Rozpomínky.

Šedá bída hnětla dědy,
k vám však světlo letí,
z bídy, ze zakletí
vyvede vás naposledy!
Svítá paprsk zlatý
vnukům v dědů chaty.

V SKALINÁCH.

Tvrdá půda, tvrdé žití!
Krušný chléb, jenž málo sytí;
z nesečtených rostou lopot
klásky, jež by spočítal:
všude svah jen kluzce zrádný
a tak svislý a tak spádný.
jak by ves ten lidský klopot
dolů strásti přemítal.

Z polička když povyžene
obilí to vymodlené,
to v něm vánek nešveholí.
ale vzdechů vlnění!
O vlažičku lid když prosí,
suché hroudy prška zrosí,
druhý den zas — jak by v poli
napršelo kamení.

I ty střechy malých chýží
mnohý hrubý balvan tíží;
což tu obři z mrštných praků
v půtkách skály metají?
Či tu bídu v chatkách tamo
kamenuje nebe samo,
neb sem v bouřích hromy z mraků
stuhlé v žulu slétají?

Smutný kraj! a přec tu plesá
jarý zpěv až pod nebesa,
jak ty zdroje ze skal prýští,
hravě plyna do dáli;
bída kol ho nezaleká.
Ó, jak jsou zde srdce měkká,
že v tom krutém kameništi
neutuhnou ve skály!

Velké jste, vy tvrdé hory,
velké vašich vichrů vzdory,
vašich samot zádumčivost,
vašich pustin tesknota;
ale větší, obrovštější
je ten chudý horal zdejší,
je ta statná trpělivost,
hrdinská ťa prostota!

Bouří necht' váš oddech hřímá
a mne v hloubce duše jímá
vaše výsost, přísná krása,
 tvářnost vaše železná:
ještě hloub mi pohne hrudí
píseň, jež vás v radost budí,
neb v ní lidská přemoc jásá
 nad přírodou vítězná!

Tvrdé hory, tvrdé lebky,
ale duch jak motýl hebký,
jako paprsk věčné zory
 vyvzdoruje ze skal ráj;
radost žití dobývá se
z tvrdé bídy v silné kráse;
máte přec, ó české hory,
 poklady, jak vece báj.

ZÁTIŠÍ.

Pres březový můstek, jenž by slušel krásně
na obrázek ladný, jde můj volný krok;
nakloněná vrba zelené své třásně
spouští hustě dolů přes něj na potok.

A ten potok tolik, tolik písní umí,
každá vlna jinou, stále pěkněji,
až jak plna ptactva duše v ohlas šumí,
až v ní plynou písně jako v ručeji.

Svěží, jak ty rybky pod blysknavou vlnou,
myšlénky se volní ze svých dumných pout.
He, ta voda v běhu skáčíc chutí plnou
náhle zastavuje bujarý svůj proud.

Jak by neprodlela v líbezném tom koutku?
Kdož by netoužil zde dlouho, dlouho snít?
Háj ten kolem léčkou z čarovných je proutků,
ráj to malý, odkud těžko dále jít.

Nad zátokou lesklou, něžně zastíněnou,
po níž tančí vánek utajen a tich.
stromy jako kytky koruny své klenou,
tisíc bílých zvonků svlačce kane s nich.

V zátoce té luzné tušil bys, že víly
v zlatém polostínu koupají se jen,
však i prostých kačic zástup sněhobílý.
plovoucí tu družně, zdobí obraz ten.

Jsou tu jistě doma, pokojné ty kačky.
Kamenitá cesta vede dále v les, —
hle, již za houštinou chaloupky jak hračky,
víška, nad níž skály pnou se do nebes.

Jako hříbky v mechu chaloupky ty sedí
v řokli řadou vzhůru podél bystřice.
spěchající tam, kam okénka jich hledí.
v stříbrotkaný údol Tiché Orlice.

V pravo, v levo, jako hádat lesklá těla
přes pčšinku v potok hrčí praménky. —
snad mi jimi skála něco říci chtěla,
vyronit své slunné, vroucí myšlénky.

Šumno kol, a přece ticho, jako svato;
slyš, tu silný, tvrdý rozléhá se hlas;
zaštěkal to hafan, skalin ohlas na to
opodál se ozval mírně zas a zas.

Od chaloupky mnohé z plůtku ven se řítí
chundelatý strážce, když mě blíže zřel;
z povinnosti štěká, ale dobře cítí,
že to nepřichází žádný nepřítel.

Zavrčí, však nechá přistoupit mě blíže
přes dvoreček těsný na chudobný práh,
odemknou se nízké dvěře bez obtíže,
ani živé duše není v sedničkách.

Jenom ve předsínce v slámě vážně trůní
kvočna obklopená svými kuřátky,
jenom s okna muškát vítá mě svou vůní,
však po hospodářích ani památky.

V příbytku tom němém lidí nepřítomných
příroda jen vede výmluvnou svou řeč;
rozešli se všichni po svých cílech skromných,
všichni ve svou práci — jistě v senoseč.

I ta nemluvnata odnesly si matky,
kolébky jich prázdné slunko vyhřívá;
ani dětská chasa u jediné chatky
nevybíhá v cestu, nehrá. nezpívá.

Do školy šly děti — kdož ví, v jakou dáli
a jak pozdě až se vrátí za šera.
tajemnou až roklí v lesném klíně skály
provodí je stinná báje večera.

Nikoho tu není, ale ve předtuše,
jak by prorocký mně dar byl náhle dán.
zířím je jako živé. prostinké ty duše,
otevřené jak ty chatky dokořán.

Důvěra jest bytem pod střechami těmi,
dobrota v těch srdcích zloby neznalých,
pověděly mi to chatky, třeba němý,
že tu nevědomo lidem, co je hřích.

Odevzdali statek ten svůj skrovný, chudý
příchozímu jako bratru na milost;
ať tu odpočine, znaven svými trudy;
nechť jich doma není, svatým jest tu host.

Mníte, že ty chatky brání pes jen bdělý,
a jen stružek v cestě křivolaký klus?
Ne, mně zdá se, že tu chranně zlobám čeli
velký, svatý, čistý lidu genius.

Zdá se mi, že o čem sníme v tužbách svojich,
čeho na budoucnu žádá lidstva vzdech,
bez bojů nám bludným, odchovaným v bojích,
želná v nestřežených, smavých chatkách těch.

POD CHATOU HORSKOU.

Jak to divno! Na té obrovité hoře,
na níž tmí se, hučí lesů moře,
chaloupka tak malá, jako krůpěj rosy, —
ale co vše skrývá, Bože můj!
Jak ta krůpěj v sobě duhu nebes nosí,
chaloupka tak plna, plna nebes jesti,
v chaloupce té sídlí štěstí — sladké štěstí!
Bůh je opatruj!

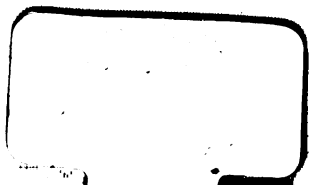
Myslila jsem, že je štěstí velké, valné,
nebetyčné, jak ty hory skalné,
že je širé jako moře beze hrází,
ale Bože, jaký byl to klam!
Ono zatím vrátky nejnižšími vchází,
na nejužším prahu s mužem, ženou hrává,
nejdrobnější nožkou práh ten vyšlapává,
nejmenším je tam.

Scan 7847.4.387

**HARVARD COLLEGE
LIBRARY**

**PURCHASED FROM THE
SUSAN A. E. MORSE FUND**

7
- 4
3

145/215

1. - 9/x 96

KABINETNÍ KNIHOVNA

—
SVAZEK LXXXVII.
—

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ

ROZPOMÍNKY

BÁSNĚ

V PRAZE

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK NAKLADATELÉ

1896

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ

ROZPOMÍNKY

BÁSNĚ

V PRAZE

KNIHTISKÁRNA **F. ŠIMÁČEK** NAKLADATELÉ

1896

✓
Slaw 7847-4-387

PRAHA ZLATOVLASÁ.

K úsvitu nebe se otvírá,
svůj nejsladší vznítilo jas;
Praha, ta kněžka, se probouzí
a rozvíjí zlatý svůj vlas.

Spouští jej, veletok paprsků,
jak řeku to plynoucích hvězd,
spouští svou spanilou Vltavu.
kol tváře své královna měst.

Setrásá kaderí prsténce
i hedbávný hladí jich proud,
zvlněný, hravý ten zárný vlas.
si vyplétá z vrkoče pout.

Jiskřivé jehlice vpíná veň,
v nichž démantů duhový vznět,
ostrovů kytice zelené
a červánků nachový květ..

Bělostné řasní naň závoje,
a vánek-li hrou se jich tkne,
čelenka z ohnivých krůpějí —
jak z granátů českých — je spne.

Krásnými lokty div obemkne
val kadeří, zlatých těch clon,
svazujíc lepý a bujarý
jej mosty co klénoty spon.

Splývá jí v lesku jak slavozář,
jak nádherný perutí jas,
knížecí řízy jak majestát,
jak zlatohlav trůnu ten vlas.

Spadá jí s věštího temene
v plec královskou, v ramene hráz,
vlní se na ňadrech mateřských,
kol hrdinných beder jí v pás.

Spadá jí ku vdovím kolenům,
až k patám i do jejich stop,
spadá jí od skvoucí koruny
v dol v popel a v zapadlý hrob.

Povídá za ní ten zlatý vlas
jak praporec šumící v kraj,
v bleskot jej rozpíná jitra dech
a dumavý stíní jej taj.

V perlách se třpytí a věje v dál,
v lesk slunný a v rosnatý pel, —
zlatě mi přelétl varyto
a ve struny krůpěj mi vsel.

PRAŽSKÉ ZVONY.

¶ Iž ty věže a ty báně
soumrak nachem růží polil;
jak ty břehy a ty stráně
tepot zvonů rozhlaholil!
První zvonky svatvečera
probudily zvuky ony;
ó, jak vlní hnutí sterá
srdcem vaším, pražské zvony!
Od skrívánčích loretánských
souzvuk váš se rozepíná
do těch slavných velikánských,
ježto buší s hrotů Týna;
i ty v dómu nebetyčném
bouří v chór váš neúnavný;
hučí v sněm vám stojazyčný
i ten temný pravoslavný.
Co tu hlasů s výše chrámů,
co tu zvěstů, co tu divů!

Jeden houká s vetchých trámů
jako sůva v černém zdivu;
onen jako vlaštovice
v podkroví se skromném tulí,
ten jak řvoucí medvědice
s mláďaty tam pod kopulí.
Ten jak mnich tam nízko v stínu,
ten co král tu v nebes nachu;
ten jak harfa cherubínů,
ten jak hříšník volá v strachu.
Jeden, ztracen v dáli, táhle
jako vzdechem lásky zmírá;
s břehu na břeh jiný náhle
břinkne skokem Horymíra.
Ten jak vířidla výzev horký
z kypícího země lůna, —
onen jako z Daliborky
čarozvuká vězně struna.
Zvou jak v turnaj polnic vřesky,
jako k hodům v jasné síně;
teď v nich vlaje chorál český,
modlitba to na Hostýně.
Jako betlémského mistra
zvonů teď je slouchat řečem;
v jednom třeskla rána bystrá
jako na pavězu mečem;

ten jak na husitském voze
kazatele hlasem hřímá,
onen jak kdy městu hroze
hlásá legát klatbu Říma.
Ale jásá mocná vřava
bez oddechu, bez poklidu,
jak když Jiříkova hlava
pomazána z vůle lidu!
Hlasem lidu — božím hlasem
bijí srdce v obrech zvonů,
bouří jedním slavojasem,
dují hymnou milionů! —
— Slyš! tu němí, truchlí spáči
kovoví se probouzejí,
a jich výkřik jako v pláči
hněvnou chví se beznadějí!
Každým rázem, každou ranou
jako když v nich srdce puká!
Steny v hloubi duní hranou
vlasti pád a lidu muka . . .
Jak kdy soudce na smrt soudí,
zvuk se valí třhou skály . . .
Teď to tichne, různě bloudí
exulanti zvuků v dáli —
K nebi vzlétá toužné pění
něhou slavičího tluku,

linouc naděj, usmíření,
k nebi letí duha zvuků . . .
zvon i zvonek v usínání
ze souzvuku oprchává.
až pak jemné kolébání
sotva již jen pozahrává.
Dozvuk jasný, slavné vážný
jako úsměv hasne v skonu.
Dřímej, Praho! Duch tvůj strážný
nad tebou bdí v srdci zvonů.

PRAZE.

Ty živý skvoste matky přespanilé,
ó, Praho krásná, dcero země naší,
své matce podobná, jen ještě krásší, —
neb nejdražší své skvosty ušlechtilé
v šperk dává tobě máť svou štědrá láskou!
Když spatřím tvoji líc, tvé lepé čelo,
jež hodno jest, by korunou se skvělo,
a cítím slastně, jakou ty jsi kráskou;
když na tvůj půvab zahledím se drahý,
tak bohatýrský a tak vážně tklivý,
tak výmluvný, že mlčky hlásá divy
a slávu bývalé i příští Prahy;
ó, kterak toužím: kéž i srdce v hloubi
máš krásné tak, jak na povrchu líci!
Kéž chováš v něm týž oheň sálající,
jak na skrání, když červánky ji vroubí!
Kéž duše tvá jest jak tvůj obraz zlatá,
tak světlá, jará v záři, za úsměvu, —
tak hrdinná i rovna tvému zjevu,
tak plná památek i přebohatá!

Tak věrna tomu, čím kdy slavná byla,
jak pomníků tvých výsost ponebeská;
tak vědomá své pýchy a tak česká —
a žádným dechem nikdy odrodilá!
Kéž roste duše tvá i mocně sílí,
jak náruč tvá i hruď se šíří statně!
Co mluví tvárnost tvá, kéž mluví platně,
a běda, jestli vznešenost tvá mýlí!
Kéž srdce tvé i srdce ona sterá,
jež v tobě bijí, nejsou méně cenna,
než mnohý kámen, mnohá černá stěna,
v níž trvá česká paměť, čest i věra!

POD ČERNOU VĚŽÍ.

Zed' stará, v jizvách omšena
kol cesty mojí stinné,
a nad sivou zdi obrubou
srp zlatý v modru plyne.

A podél zdi schod za schodem
se v rozvalinu kácí;
jeť každý čelist obrovská,
jež vetché zuby ztrácí.

Zrím spustlou, prázdnu před sebou
těch starých stupňů řadu,
i stoupám jako v stínu dob
v stín královského hradu.

Tak osaměle zní můj krok,
a pohled, v temno schýlen,
z dum náhle výše zalétá
v jas vybořených střílen.

Tam za tou hradbou zčernalou
zjev kouzelný a drahý
mi vzplanul v záři z hlubiny —
toť zlatý obraz Prahy!

Z mlh plynou jemně růžových
jí smaragdové báně,
jak světokoule ohnivé,
kdy vzešly z rukou Páně.

A nad tajemným horstvem střech
v té vzdušné výši svěží
se jako sedí sokoli
pnou štíhlé stíny věží.

Zář jiskří v zlatě makovic
a v oken lesku sterém,
a mléčná dráha Vltavy
tam hvězdným plyne šerem.

Však z čela strání vznáší se,
v háv sadů oděn řásný,
jak z věnce přílba křídlatá
hrad báječný a krásný!

Již vejdu v jeho labyrint.
Zrak odvracím z těch září, —
tu přede mnou ční Černá věž —
mrak hmotný v nebes tváři.

Tam zeje brána hluboká
ven kamennýma rtoma
z těch tajin, kde jsou pohádky
a zašlé věky doma.

Hle, před branou v hrad královský
zde v stínu chmurné věže
si šedý žebrák sedl dnes
a prázdné cesty strážuje.

On zdá se sochou; nepohnut
svou čapku třímá dlaní,
a dárku, ježž mu kladu v ni,
si nepovšiml ani.

On neslyšel ni pozdravu,
ježž na rty soucit loudí.
Proč u pusté tu cesty dlí,
kam sotva kročež zbloudí?

Proč almužny si nehledá,
kde hlučný dav se žene?
več může doufat v samotě
tak světem opuštěné?

Zrak strhaný on upírá
jak v prosbě ke zdi šedé, —
hle — z oka šlehá šílenost,
jež matné sny si přede!

Zří lačně, žhavě na tu zeď
kýms očarován videm,
zří tklivě, že by srdcem hnul
i kamenům i lidem.

Teď střílnou odlesk západu
mu v lysé šlehl témě.
Hle! večer po zdi provádí
svých stínů divné plémě.

Když mráčky letí přes měsíc,
tu na zdi šeré bláně
se stinné zjevy míhají
co chodci k černé bráně.

Hle, dvorní, hladké postavy, —
tam bojovníci v zbrani,
tu vážné stíny purkrabat
a hrdé krásných paní.

Tot zašlé moci družina
a čeleď odumřelá,
jež hřímala zde krokem svým,
když v sídlo králů spěla.

Zas vězni v poutech vlečení,
zas v kápích černí kněží —
to vše teď můjí stinnou hrou
a mizí v Černé věži.

Ruch zjevů tichý, tajemný
zrak starcův ještě stíhá,
a zdá se mi, že prorocky
z tmy zádumčivé žihá . . .

Vstal; jeho tvář jak ze hrobu
se zvedá jasně bílá,
pod sněžným vousem nahá hruď
se leskem obestýlá.

I vztyčuje se hmotná plec
teď ze žebrácké berly,
a v mramorový obličej
dvě lesklé kanou perly.

Dlaň zdvižená jak v modlitbách
si nebes hřivny žádá,
a luna zlatý paprsek
v ni žebrákovi vkládá.

Zříš, žebráku, věk zaniklý,
zříš padlou moc a slávu?
Zříš u svých nohou Prahu plát
v tom přenádherném hávu?

Hle, nad tvou hlavou věžitý
hrad králů v lesku skvělém, —
tak povstal's, — výše ještě vstaň
s tím ozlaceným čelem!

Tak čníš, jak kdyby korunu
ti mrzkost právě smekla,
však obnaženou velebnost
tvé skráně zříc, se lekla!

Zírím v duchu, kterak roucho tvé
rvou s tebe ruce vrahů . . .

Tys jak sám český majestát
zde na svém zpustlém prahu!

Tys jeho paměť lkající
zde v cestě opuštěné,
a za tebou se minulost
jak černá brána klene.

Ó, vyčkej, siré doufání,
na pustém dějin stupni!
Ó, jen k těm vidům vznešeným
své bludné oko upni!

Nechť kolem tebe zmar a stín,
nechť žal a pláč tvůj osud:
stízej jen si cesty v slávy hrad, —
tys dědic jeho dosud!

SEN NAD VLTAVOU.

Dnem, nocí, v snu i bdění
tvůj šepot a tvé hřmění,
tvůj starobylý šum,
tvá píseň věčně mladá,
ó, Vltavo, mi vpadá
v rej klopotů i bojů
i v ticho dum.

Znám tvoje změny zpěvné,
tu hravé a tu hněvné,
znám každou strunu tvou,
kdy pláčeš i kdy plesáš,
kdy vzdoruješ, kdy klesáš,
ať zvuky tvoje v bouři
či v báji zvou.

V mou krev to věení vniklo
a srdce mé si zvyklo
tvým hybem, družko, bít;
můj dech se k tvému víže,

mé lože tvého blíže,
a snem, jež máme spolu,
mi vábno snít.

Kol noc kdy mlčí tichá,
má duše v tobě slýchá
tvou nejmilejší zvěst;
tvé vlny hlaholíce
jak hlasů na tisíce
sem z dálky šumně valí
svůj slavný vjezd.

Tu každá vlna ořem,
proud celý jezdců mořem,
již v jarý ženou boj;
tu hřmotí řehot koní,
ráz podkov jasně zvoní,
cval mužstva skočně dupá
a řinčí zbroj.

Tu povel, výkřik náhlý,
tam z dálky ozvuk táhlý
zní v hlasů temnou směs;
tak se to letmo blíží,
až ocelovou tíží
se břehy chví a hlučí
až do nebes.

I poutá čaromocí
mě za měsíčné noci
tvůj tajuplný vid:
tvé pěny v lesku luny —
to blanické jsou brůny,
a duchovití jezdcí —
hle — samý trpyt!

Les kopí stříbrem hraje
a na korouhvi vlaje
znak svatováclavský;
jak pára lehké peří
se na přílbicích šerí,
a dlouhé hřívy metou
proud vltavský.

Hle, zární bohatýři
tak prudkým kvapem víří
dál po hladině v spěch,
až rozvlněné valy
co křemen udupali,
a pod kopyty ořů
plá jisker žeh.

Tak družně s tebou snívám,
ó, Vltavo, a mnívám,
žeť pravdou stará zvěst:

že v době jiných těžší
se vzbudí dávní Češi
i vstanou v lesku zbraní
a v září hvězd.

I zmužní pod praporem
tak velkým, slavným sborem,
že zplesá vlasti luh!

- Z nich každý jí jen k spáse
že zaníceně vzdá se,
z nich každý rek že srdcem
a každý — duch!

Z nich každý vykupitel
a české pravdy mstitel!
Ó, krásný, luzný sen!
Zár jeho v hruď se lije,
šum jeho v srdci bije, —
sen, jímž mi život celý
plá roznícen!

K VYŠEHRADU.

Rolníkem byl kníže v krásné naší zemi,
z jejíž půdy chleba, sil nám dobýval;
věstkyni svou kněžnou národ nazýval
k bohům povznesenou ducha perutěmi;
ona k pozemskému zrnu rodných niv
snesla s hvězdných výšin pravdy svatý div.

Lidu syn, muž práce vévodil těm krajům
s vážnou kněžkou ducha družně pospolu;
slavně na oteckém, zlatém prestolu
zářili svým dnům i příštích věků tajům;
jejich trůn byl skalou, jest jí dosavad,
trůn náš nerozborný, věčný Vyšehrad!

Stůj nám, Vyšehrade, oltáři ty šedý,
planoucí nám věčným, drahým proroctvím!
Věčně bude práce naším vévodstvím,
věčně naší slávou povzlet v jasno vědy;
věčně odkaz obou, jenž se v tobě skví,
zířdlem požehnání, jiskrou vítězství.

Stůj nám, Vyšehrade, pomníku ty pevný,
nepodvratný věků, dějů povodní!
Tak stůj lid náš český v roli národní,
v síle nezmožený, v práci bezúlevný,
rádlem zakotvený v drahý rodný luh,
a tak pni se k slunci mužný jeho duch!

Stůj nám, Vyšehrade, čestný trůne lidu,
klénote ty černý v štítu národa!
S tebe shlížej na nás dávná svoboda
okem žhoucím v lesku prorockého vidu,
hlásajíc, že vzkřísí nový její svit
zas jen rukou dělný, duchem silný lid.

Stůj nám, Vyšehrade, vzývej, strážce němý,
ať jsme jak tvůj oráč — práce knížaty,
ať nás věštby pravdy nadchnou přesvaty!
Plaňme dušemi a robme pravicemi:
tak jen, Vyšehrade, věk se vrátí zpět,
kdy tvůj národ český překonával svět.

VYŠEHRAD Z JARA.

Skálo tmavá, od paměti sivá,
od siroby pustá, mohylo ty svatá!
Jsi-li ty mým očím, skálo záduňčivá,
starou slávou nebo novým jarem zlatá?

Čím to pukly, tvrdý Vyšehrade,
kamenné tvé žíly, z nichž se kvítí roní,
na tvou přísnou skrání vínek zlatý klade,
kytky drahokamů, hvězdy sypouc po ní?

Paprskovou, slunnou barvou květů
vlíbán úsměv na tvé zbožňované vrásky!
Či to z tebe šlehá záře českých vznětů,
jarní plamen junné synů tvojich lásky?

Pučí květné zlato, jež tě zdobí,
z oněch zlatých srdečí, jež tvé lúno kryje?
Jsou tím skvostným zdrojem tiché tvoje hroby —
neb ta vesna vůkol, jež nám plá i žije?

Zamyšleně, zbožně hledím vzhůru,
z plujícího člunu jako ku oltáři,
kde, jak paprskové prorážejí chmuru,
tařice květ zlatý s černé skály září.

Kolem skví se duben usmívavý,
v jásavou svou zeleň chudé stráně šatí,
odlesk za odleskem metá do Vltavy,
každý odstín vody, skal i nebe zlatí.

Hle — a téměř vyšehradské skály,
temné smutkem, jenž ji z šera dávna smuší,
v koruně své zlaté, vidné v dálnou dáli,
za mnou jasně zírá a mně volá v duši:

Ptáš se, co že zlata mého zřídlem?

Aj, jsem ještě zlatým stolcem Libušiným,
ještě jsem vám drahým, otným zlatým sídlem —
zříš můj lesk, — i pátráš za původem jiným?

NÁŠ JEST TO KRAJ!

Ten národ, který dcerami a syny
nás nazývá, nás miluje jak děti,
ten vstoupil v oblast této domoviny
a jí si hájí od tisíceletí.

On rekem Samem s pluky bohatýrů
již vítězil, jí v obranu a čest,
on moudrým Krokem sladký zákon míru
jí vybádal a práva svatou trest.

On trojhvězdím tří bohorovných děv
v ní vzbudil duchů, srdcí vyšší snahy;
on Lumírem v ní rozpěl český zpěv,
náš odkaz dědičný, náš poklad blahý.

On vlasti žehnal Libušinou věstí,
on její věštbou města vystavil,
on krotil tury Bivojovou pěstí
a draveč nivy její pozbavil.

On v její půdu Přemyslovým pluhem
se zahloubil, s ní srostl u rádla,
a jako kněžna šířím českým luhem
mu plodná práce navždy zavládla.

Jen z jeho ruky vnikly setby steré
zde v nedotknutých pustin útrobu,
a jeho potem z divočiny šeré
kol zkvetla země v ráje podobu.

Jak šírá jest, tak plna jeho díla
a jeho umu, jeho ducha stop!
Jen jeho odvaha a jeho síla
v ní vytvořily úplně vnaď a zďob.

On sobě a svým dětem vzdělal paží
a posvětil tu srdcem domov, svět,
a z nástrah nepřátel, jež po něm baží,
svou krví stokrát dobyl si ho zpět!

Ta země celá v šíř i délku svoji
je krví otců našich nasycena,
jež tekla v sterém, bránícím ji boji,
je krví českou stokrát vykoupena.

Co padlo od Krkonoš do Šumavy
za řeč i právo české bohatýrů!
Co bojišť od Domažlic k Příbyslavi
Čech krví skropil za volnost a víru!

Již tábořištěm každá hora česká
a tvrzí byla každá chatrč veská,
již každá řeka přetékala krví
a každé pole popel reků mrví.

A každá matka děcko napájela
tím svatým, v české hrudi vroucím vzdorem,
a v boje táhly mladé děvy sborem
a daly duše za tu zem i těla.

Jak vlastní krev jest naší země tato!
Ze srdcí otců roste rolí zlato
a písní matek šumí lesů háv —
a národ náš má na ni tisíc práv!

Tu není místa, s nímž by nebyly
nám vzpomínky, nám celé duše spjatý!
Ty hroudy — to jsou drahé mohyly,
a každý balvan — oltář je to svatý!

To není vítr, to jsou české děje
a báje české, jež tu šepotají;
to není slunce, jež ty luhy hřeje:
toť láska naše k otcovskému kraji!

Tak bude tomu, dokud slunce svítí
a denně chmurné stíny s niv těch plaší!
či mohla by zem česká jinou býti
než českou, jinou-li než věčně naší?

A kdyby jinou, odcizenou byla,
ó, kdyby zmlkla její sladká řeč
a cizí jen tu zpupně hlaholila:
ty smavé luhy schvátila by křeč —

Ta pole pukla by a skameněla,
a nad propastí, v mraků černém šatě
tvář slunce zahalená by se stměla
a zem by třásla se jak na Golgatě . . .

Červ uhlodal by kořeny těch borů,
led navždy zavřel by těch zdrojův ústí,
pták mřel by hladem v žáru na úhoru,
kde hrůzou by se bála tráva růsti . . .

Kol svažela by se ta tvrdá čela
skal nyní hrdých v záři slunečné, —
i nejtvrďší však by se hanbou rděla, —
to za nás chabé, zradné, nevděčné. —

A za náš pláč! Však v mračných horách třeskem
by zahřměl vztek, a hněvný Perun v tom
by v tupé hlavy udeřil nás bleskem
a v mrzká srdce vrazil by svůj hrom. —

A zařval by co bouře: „Buďte kleti!
Já nastolil jsem slavně rod váš podlý
v ten kraj, jenž mým byl od tisíciletí;
vy jste v něm nastolili cizí modly!“

V STŘEDOHOŘÍ.

Poustevníčku na temeně lysý,
vrchu sivobradý v dálce lesů,
co to s bílého ti pasu visí
v řasy roucha z brunátného vřesu?

Jsou to cestky ušlapané s hůry,
poutníci kde za poutníky minou,
nebo svislé, růžencové šňůry,
na nichž v modlitbách se zrnka šinou?

Řekni, starče: modlíš se a prosíš
za každého blízkých dědin syna?
za ty, které na svých bedrách nosíš.
za všecky-li vzýváš Hospodina?

Pro každou tu pestrou, hybnou tečku
máš-li tolik lásky, slitování,
že se modlíš na tom růženečku
za ně zbožně sám a bez ustání? —

„Věru, za každé se modlím děcko,
za každou i hlavu v sněhu šedin,
za ty chodce, za to množství všecko,
za lid prostý z milých našich dědin.

Zaň se modlím, ne však sám jen, k Bohu!
Mníš to, člověče, an's malé víry;
hleď, jak ruce vzpíná pod oblohu
v modlitbě mých bratrů sbor tam šířý!“

Hle — a zírám tam v dálce, v modré mlze
jak své hory vzpínáš do nebeska, —
zírám tvůj obzor, plynoucí v mé slze:
ty se za nás modlíš, země česká . . .

ORLICE.

Kde pestré křídlo moravského štítu
mez českou stíní orličími péry,
dvě orlích mláďat v rozletu se skví tu.
dvou slavských orlic bujaré jsou dcery,
i letí, vyslány k nám od východu
jak šípy slunce, paprsky to v proudu,
jak třpytné pásky slovanského rodu,
jak slzy Slezska spadlé v českou hroudu, —
i letí, vlají v zemi černolesou
kol hor a trosek, plných dum a bájí;
hoj! na perutích jméno své si nesou:
toť Orlice, jež plynou v českém ráji
Dvě blížanky to bystře okřídlené
a stejné krásy, nechat jedna tichá
a druhá divoká se šumně žene
i vzdorně bouří, kdež jen sestra vzdychá.

Dvě paže jsou to v jednu náruč spjaté
kol drahé šije domoviny zlaté,
jež jedno srdce tlukoucí a hravé
jí tisknou na hruď, zemi usmívavé,
a z démantů i perel šňůru dvojí
kol hrdla v jeden lesklý šperk jí točí
a v takou spanilost ji pyšně strojí,
až nemohou s ní samy spustit oči,
tak jako ty, ó poutníče ty dumný,
jenž kouzelnou jsa písni Orlic veden,
kamkoli zrak tvůj rozletí se zkumný,
zřís tisíc obrazů — a půvab jeden!

Ne, nelze zapomenout nikdy více,
vás, bílé skály v břechtanových věncích,
vás, hrady, které v spánku septajíce
zvěst divou sníte o svých proslavencích.
vás, černé hvozdy, v nichž to šumí plaše,
jak prchala by nejtemnějším stínem
tam vyděšená, stará božstva naše,
vás, obři znamenání hromoklínem,
Potštýnské lípy, bohyně vy samy!
vás, v hájích tajuplné mohyl zbytky,
vás, věčně rosné páry nad nivami
a města slunná jako bílé kytky!

Co vzpomínek tu sprchá s horské výše
jak paprskový odraz tisícový!
co kmitá jich jak duholesklé nitky
v rum rozvalin a v lišejník jich šerý!
Co v pole zlatá krev se jich píše
a v zemi vlhkou vtíná spár svůj břitký!
Již umlkly v těch lesů nočním stínu
kdys Českých Bratří mučednické písni,
již rozpadla se hrobka Žerotínů.
a starou velkou změna smetla písni, —
řad příšer, jenž se z Bílé hory vleče,
až od Prahy sem v dálavu se chmuří:
Kdež panstvo české, jeho štíty, meče?
V prach ztratilo svou pyšnou hlavu tuří, —
a kronika jen krvavá tu zbyla!
Však na rumišti popleněných dějů,
v těch pustých sledech vše ničících rejů
se nesmrtelnost slavně zaručila
nám, příštím národa, jenž hynul skolem!
Tam hled, kde před modravým lesním sklonem
sám v dálku štíhlý obelisk se bělá!
Toť po pohromách strašných sláva celá
i sfla naše, — všecko, co nám zbylo, —
neb kmen byl skácen Božích bojovníků,
a štavné jádro zloupeného dřívku
jen v jedinou se haluz obrodilo:

muž jeden všecku velikost českou zdědil,
duch velikán, — ó Komenský!

— Skloň čelo

a líbej stín, jež tento pomník metá:
zde dumal *on* o labyrintu světa,
zde srdce největší se *o nás* chvělo!

Blíž vane k nám ten duch a dojemněji
než sama jména Jirí, Karla, Žižky,
jež zvukem vítězným kol z trosek znějí,
kde lupič krev svých obětí byl cedil . . .
Ó slávo předků! tak tě oškubaly
jich děti, jako pyří pampelišky!
Kde tvému světeci zasvěceny zvony,
i jméno Husovo z nich vyleptaly.
a jinde sáhly za hrobovou clonu,
ba sprerázely kamenné tam desky,
kam složen popel Žižkův, klénot český,
vzat první schránce nad Orlice cílem
v tom hrdém královnině městě bílém,
jež pne ji k Labi skvostem ladné spony!
I neostřáhly pohraničné stezky,
té brány v srdce Orličného ráje,
kde od jakživa chtivá pruská láje
se vplazívala na nás přes pomezí . . .

Ach! cizota i nepřátelství zkázně
jak ostří sekery v pni českém vězí,
a vytrhnout je — není ruky rázné!

Však daly jste, vy Orlice! svým dětem
též nadšenců již, buditelů řady,
dob krasších tvůrce, kteří novým květem
zas obsypali zpustlé české sady;
zde Balbín žil — a dědici mu vznikli.
i písně vzkříšení tu zazvučely!
Ó kéž by jen tu tvrdší hlasy křikly
a perutí svistla nad zleklými čely
jak svěží zamávnutí dobré zbraně!
Ó dejte, Orlice! nám ku ochraně,
ó dejte z bystrých vln svých křest nám blažší,
křest junácký, jenž línou krev nám zpění —
ó dejte mladých orlů pokolení
té zemi naší, — ať jest věčně *naší!!*

VLTAVA POD ORLÍKEM.

I.

Podél své obruby stinné,
pod šerem hájových clon
Vltava vine a vine
vln bublavý shon.

Blýská jak tisíce očí
pod chvěním zelených řas,
ku břehům točí a točí
vln stříbrný pás.

Ve skalin záhybech bloudí,
zdroje k ní splývají v dol,
dychtíva proudí a proudí
a chytá je kol.

Stráň v pravo líbezně zkvétá.
luzná je houšť v levo tam, —
Vltava splétá a splétá
se v rozkošný mam.

Zaklet je tok její vrátký,
neví, co v lokty by jal,
vzpíná se zpátky a zpátky
kol ostrohu skal.

Kouzlem tam vábena krouží,
nemůže z milených pout,
prchá, však touží a touží
zpět v rajský ten kout.

A moje loďka ta pluje
po zvůli vln semo tam,
kol mojí duše se snuje
též rozkošný mam.

Zpátky mé srdce se víje
toužebně jako ten proud,
sladce mi bije a bije
jen v kouzle svých pout.

Vzpomínky v srdci se hloučí,
nad řekou vzdech jak by vlál,
obé se loučí a loučí
a musí — vždy dál!

II.

Jako zvony, jako vichry, jako zpěvy
šumí, hrají, kypí, lkají, buší
vlny tvoje, plny nepokoje,
Vltavo. jak bitci zoufalého boje,
jako hřmění vášní, bouřně bez úlevy,
zas jak lehcí snové, — jako křídla duší.

Znám tvé šepty, znám tvé vání plné něhy,
kde se proudy v hebké lože tulí,
stíhám chvění tvého čaropění,
letí ozvěň dálkou — až kde již ho není!
Znám tvůj řev, ty lvíce, vím, kde v skalné břehy
vrážíš vlny s třeskem vystřelených kulí.

Znám ty hloubky, kde se hladce tok tvůj sluní,
zlato plynné v něm se line jemně,
šplouná tiše, z rouna pěny dýše
jako na kolébce, jako ze sna říše.
Ale v prostřed míru jedna vlna duní,
osamělá. velká, z hluboka i temně.

Smutná v jasu, v proudu změnném neustálá,
rozraněná vlna ta se prýští,
a v mé duši družná duma tuší,
Vltavo, že mír tvůj spadlý balvan ruší, —
do hlubiny prsou vražená ti skála,
o níž každým tepem srdce tvé se třítí.

ŠUMAVSKÁ UPOMÍNKA.

I.

Byl jasný východ; slunka světlý kruh
se vynořil a zlatil horstvu čela,
a perly rosné obsypaly luh,
vše, i ta hvozdů čern se třípytem skvěla,
i mlha, v noci zavalivší důl,
teď průsvitným se modrem okřídčila,
k svým bratrům obláčkům se vznesla půl,
půl v zářivé se kapky rosy slila,
jež na vysoké trávě mokrých luk
a v jehličí kol kolem povždy visí.
Jest ticho, vážno; nikde ptačí zvuk.
a přísné jsou ty Šumaviny rysy.
Kraj chudý: skály, močál pod nimi,
kde chmurný bor cos nastiňuje děsně
o dlouhé zimě s nocmi dlouhými.
a zeleň luk cos o kratičké vesně;

kraj drsný, jenž svých dětí nehýčká,
však dojemný v té prosté kráse ranní,
jak velkost neslavná a chudičká,
jak pocel něžné lásky tvrdou dlaní.

Kraj krutý — a tak útulný je přec :
jak hnízdečka zde visí chaty v lesích ;
hle, víska kreslí tam svůj obrazec
až nad vrcholky hvozdů na nebesích ;
toť nadzemského sídla podoba,
a stezka z ní jak s nebe v dol se chýlí.

Jak vznešeně to trůní chudoba !
Snad s anděly se o své chýžky sdílí.

Ta víska — selanka to na pohled,
sen umělcův — i výtvar těžké nouze,
těch lesů mládě ; ony kmen i snět
jí vtělily ; z nich vyrostla tu pouze ;
jí vzešel život z jejich životů.

Jak úhledná, jak sličná hračka dětská,
a v hračce té — co vzdechů, klopotů,
ač plna květin okénka jsou všecka
a nechť se zdá, že na podušky střech
tu jistěji než v úkryt zlatých věží
klid ukládá se v starý jejich mech
a v sladkém snu co v kolébce tam leží.

Plot březový je sklíčky vyzdoben
a pečlivě kol zahrádky se zvedá,

jeť nejmocnější hradbě podoben,
jež světa zlu v ten úkryt vniknout nedá.
Tam bezpečně se k stromu tlačí strom,
kde červená se pozdní, drobná třešně,
i sklenný šperk se třpytí bez pohrom
tam v záhonku, jenž odkvétá tak spěšně.
Ční neporušen modrý sklenný kříž
z té obruby kol štítu vyřezané;
chce chatku zvednout k nebi ještě blíž
a s blankytem teď stejnou barvou plane.
Jak přítěž leží sedé kameny
kol na střechách; jsou vichrem nepohnuty,
a stěny, z bílých jedlí roubeny,
ty zdají se, že z oceli jsou kuty:
ni jeden zoubek útle řezaný
desk tenounkých, jež kryjí celou chatu,
jak pláštěk šňořivý a ochranný.
se nezlomil v dob dlouhých stálém chvatu.
Vše vzhlíží jako blahé zátiší,
jak bublavý by potůček ten hravý
měl pro vše, nejhlubší a nejvyšší.
co žije tam a dýše, výraz pravý.
A přece bída, tklivá bída tam
se lopotí a hoře sklízí k práci,
hřích k modlitbě a ku doufání klam,
tak zápasíc, až často vykrváčí! — —

Kdo kráčí s oné vzdušné výše as
v dol stezičkou a za jakým jde cílem ?

To vyšel dřevorubec v ranní čas,
jak den co den, a chvátá za svým dílem
a shlíží v dol a cloní rukou zrak;
zíří soudruha, jenž jinou cestkou kvapí
jda z jiné vísky, ne již vzdušné tak,
neb leží níž tam pod potůčku slapy;
jest větší, širší; bílých domků smés
zpod červených se střech jak z růží směje;

kol zděných ohrad kvete bílý bez
a zvonící z nich stádo v luka spěje;
tam nade štíty krouží dýmu pruh,
a s pavláčky se hospodyně dívá,
jak ze vrat širých voli táhnou pluh.
A pasáček si za kůzlaty zpívá.

Dál na poli se v rádkách suší len,
by nespuchřel snad v přebohaté míze,
a dívky rozkládají u humen
již k bílení své plátno z vlastní příze;
tůň na paloučku plá jak drahokam.
Kol jeví se té vísky obraz vnější,
jak spokojenost sídlela by tam
ač pozemská, však tím jen pravdivější.

A přec i zde jest bída domovem!
Ta s oráčem tu dýše z hrudi jedné,

ta drtí jeho zrní s žernovem,
ta z brázdy spoceně naň kámen zvedne;
jde s děckem do kolébky denně spat
a s kmetem v rov; jí s lačným z jedné mísy;
jak cep je tvrdá, holá jako mlat, —
teď ranou omráčí, teď ranou vzkřísí . . .

Šla bída v patách dřevorubců dvou;
i s Němcem šla, jenž bral se srážně dolů,
i s Čechem, jenžto zděnou vísku svou
níž zůstavil, až setkali se spolu.

Šli jednou cestou — dnes i jakživi;
touž cestou šli v tmou lesní z nuzných polí, —
týž s nimi los i jeho protivy
a všecko též, co těší a co bolí;

týž v mládí smích a k stáru povzdech týž,
táž sekera v též uhnětené dlani,

týž nárek na rtech: o hrst půdy kříž,
boj se skalou a neúroda s daní . . .

A živnost zmařená — to ďábel chtěl!
Hle, nad lesy jak parní pila kouří!

Z nich každý skromnou vodní pilu měl —
jsou zabity, — hněv marně v srdci bouří.

Teď každý pilu nese na plecech,
jde kácet les, jak otrok nádenničít!

Ach. Šumavě saň parní vřala v spěch
zub do srdce, — jí neustává ničit.

To cizák Prus tam vztýčil dymník ten:
tož oba v též ho nenávisti mají;

tak z dřevěných i ze žulových stěn
týž nesou stesk — a stejné škůdce znají. —

Šli smutně denně spolu; soucit jim
však ulehčil té krušné losu tíhy;

vždyť znali trud svůj radou let i zim
a všecky v čela svá jím vryté rýhy,

vše, každý záhyb srdcí, každý vzruch,
co upřímnost jen pravá v duši spatří;

vše děлил, snášel, cítil s druhem druh,
a prožili své žití jako bratři.

Šli k lesu, v stínech znikli. — Tam je chraň,
ty společných jich strastí pásko pevná!

Hle, za lesy — tam dýmá pruská saň
zlá, soptící a záštiplně hněvná . . .

II.

Červánkovou září k sobě vábí
stará zvonička tam pod řežáby;

však též brzy svatvečerní chvíle
zvonek rozhoupá;

proti různým západu již bíle
srpek vystoupá.

Střechy milé! Vy již spíte všecky;
usnul švehol ptačí, hlahol dětský,
uspal večer s hlavou pod křídlo
pestré holoubky;
dívky, starci, muži, vše již doma
u své chaloupky.

Na zápraží sedí hospodáři,
s nimi matky, při večerní záři;
na klekání čekají tak rádi
v tichých poradách;
staří zde a jinde šeptá mládí
v stinných zahradách.

Celá víska — dvě to domků řady
důvěrně se tísní dohromady,
ochoz ochozu je zcela blízký;
tak jsou sdruženy
příbytky a srdce malé visky
svými kořeny.

Podobny jsou domky po pohledu;
u každého zřítí předsíň v předu,
stranou ochoz o sloupech a nad ním
krytou pavláčku,
ta se končí nade dvorkem zadním
ještě v zatačku,

Střechy svázné, štíty přitupělé,
letopočty psány na jich čele
půlstoleté, starší, po pradědech, —
z dali šťastnějších?
Každý dům je v stáří svého sledech
hoden protějších.

Zdá se, že ty starší, mladší chatky
rodinka jsou, děti jedné matky,
i ty hlavy ustaraných lící,
tmavé, bělejší,
svorně útěchu si kývající
v strasti vezdejší.

Hovor ode prahu k prahu téká;
všude slova soucitná a měkká
z milých úst se v milé duše řinou;
není závady,
ozve-li se výrok řečí jinou
v družné porady.

Řečí jinou: dva tu sídlí kmeny,
od pradávna spolny, spráteleny;
po svém žijí, řeči svojí bídně
žádný netlumí,
mluví vlastní mluvou, ale vlídně
druhé rozumí.

Domky návsi, jimžto v dlouhém řadu
rumění se čela od západu,
to jsou milé domovinky české;
jim pak řadou vstříc
plavovlasých Němců chýšky veské
hledí na měsíc.

Tu i tamo jiná řeč i mravy,
ale stejně ctné a bodré hlavy;
jiné kroje, jiné hry a písně,
jiné pohádky,
ale stejné tužby, práce, tisně,
hroby, památky . . .

Jiný lid, však srdce jeho stejná:
všecka prostá, přímá, sdílně přejná,
neznající zloby vymyšlené;
týž je hostí luh,
totéž nebe nad nimi se klene —
a v něm jeden Bůh.

Na rezábech pablesk uhasíná;
zvonek zazněl; každý ruce spíná,
ze dvou stran se dvojí mluvou modlí
dvojí dobrý lid;
v slovech různých duše všech se shodly,
jeden spjal je cit.

Za své drahé modlitbu svou zvedá
zbožně každý, však i za souseda,
aby vzdálila vše nebezpečí
svatá Boží moc.

Zvonek stichnul; zní to dvojí řečí:
„Dobrou, dobrou noc!“

III.

Toť upomínka; bývalo to tak.

Ó, krásně bývalo kdys mezi námi,
než cizáctvo svůj vyvrhel a brak
k nám vyslalo — jak Herostraty v chrámy;
než přišli, rozbouřili vášní vír,
než učili, že jest se lidu stydět
jak za potupu za ten svatý mír
a dravě navzájem se nenávidět;
než přišli zpupnou pýchou zmámit jej,
by plémě otrocké zřel v bratrech svojich,
by rval jim jazyk, mrav a předků děj
a utrácel je v neslýchaných bojích;
než pošťvali a svedli zlovolné
lid smírný tak a dobrodušný prve,
by bratru, s nímž byl trpěl vespolečně,
z cév cedil slední kapku české krve,

by dral mu z loktů poklad živoucí,
by sápal děti od otcovské hrudi
a zničil i to jméno budoucí,
jež aspoň památku kdys českou vzbudí.
Ó, šťastná byla někdy naše zem!
Však šlehla zášť, jak požár v zralé klasy,
v ten obraz míru, až se obrazem
stal zděšen! Ó, kdo ten požár zhasí?
Smír! Chcete smír? Ó, mluvte o smíru
k té jabloni, již sápe bouř, kdy kvete.
či k bědné oběti, jež upíru
dlí v objetí! Ó, smír tak světu lžete!

Smír — slovo rouhavé to ze rtů těch.
jež každým dechem rozdmýchují sváry —
byl víc než planým heslem v luzích Čech,
než bílým zjevem z jedovaté páry.

Ne k písni kejklířské jen obrázek!
Než přišli jste, vy diví lovci míru,
vy čarotvůrci sporných otázek,
byl pravdou mír a v srdci všech měl víru.
Spor — jaký spor? Byl dávno rozřešen!
Ó, čtete moudrost v lidu čisté mysli!

Vždy smír a lásku, kejkli nezděšen,
hlas lidu vyřkne svatý, neodvislý.

ZLATÁ STEZKA.

¶ma sedla na dolinu v klíně hor,
jest křídlatá,
pne perut' od obzoru na obzor
a tulí pod ní šedých domků sbor
jak kuřata;
z tmy ssedlé výš, kde noc je prosvítava
i hvězdnata,
ční věž a báh jak černá ptačí hlava,
když nad hnízdem je na stráž vypjata.

Teď hlava krikla, ozvala se věž,
zní noční zvon;
ten v Zlatou stezku druhdy volal: spěš.
když kupec vodil mezky za otěž
přes hory sklon
a slouchal zvuku, jenž se k němu loudil
přes mnohý hon,
by poznal kudy cestou, nezabloudil
a došel cíle z matných temna clon.

On kupčil solí. Vozil v zásobě
k nám krystal ten,
jenž krajů českých plodné útrobě,
by nezpyšněly samy o sobě,
jest odepřen.

Tak čilý Němec tíhl v zemi českou
co noc, co den,
a místo soli zlato Zlatou stezkou
zpět odvážel si, díkem provozen.

To bývalo. Však jinou dráhu čas
teď vyvolil,
ta Zlatá stezka spustla na vždy as,
a není, proč by strážný zvonu hlas
v noc hlaholil.

A přec mi jest, jak varovným by slovem
s tmou zápolil,
by dbal ho, kdo jej slyší pod svým krovem,
kdež u večere chléb si posolil.

Ba jest mi, jak by volal v každou chýž :

Dbej, lide, dbej!

K nám kupce vysílá teď duchů říš;
sůl mají na chléb, který denně jíš,
tou sprav si jej;

co schází v hojnosti tvé země žírné,
to v myslí měj
a krušec cizí soli, zdravě mírné,
ten poctivý, ten chutě přijímej.

Však pozor, lide, na to kupčení!
Ať cizí rej
tě nepřekupčí o tvé osení,
tvých zlatých lánů ve své nezmění!
Tož pozor dej,
ať posléz nejíš cizí chléb — to bolí!
Chléb vlastní sej, —
jeť cizoty ti dost jak zrnka soli,
ni o zblo víc! Tu zlatou stezku znej.

U MEZNÍKU.

Táž cesta je to, týmž jde údolím,
týž věnec hvozdů s horských svahů kývá,
s týmž hravým zdrojem v běhu zápolím,
touž melodii skřivan v modru zpívá.

Touž vůni smrčín vzdychá mladý háj,
táž perut jitra duši mou zve k letu,
týž lesk i stín, též horstvo. týž to ráj, —
a přec tu cítím rozhraní dvou světů.

Jak na křídlech mě slastný nesl chod
až sem, kde váhám. Dál již krok se plouží
jak v řetězech, a čelo kryje pot,
a srdce zpět jak teskné děcko touží.

To pohoří až sem se zdá mi tak.
že vrcholí v něm líbeznost i vnada,
leč o krok dál jen hrozba, tíž a tlak;
zde povznáší mne, tamo na mne padá.

Zde bor, jenž tmí se v bělomživý vzduch,
s mým srdcem stejnou píseň šumí svorně,
však tam i on, můj miláček, můj druh
mi cizím jest a z hloubi hučí vzdorně.

I svěžest lučin jak by vadla tam,
a květy jako by se zavíraly,
v nich rosa — zde jak čistý drahokam,
co jedu krůpěj onde trpyt svůj kalí.

A jedno nebe, nad horstva jež lem
s touž nádherou i zde i tam se klene,
to zdá se ve dví nad mým temenem
jak mečem archanděla rozpoltěné.

Ta půle zde, tak jitřně veselá,
jest plna paprsků i hudby ptačí,
a druhá — jak když dusně setmělá
své těžké, žhavé modro k bouři mračí.

A čím ten div, že dvojaký tu svět
mi dělí kraj ten nerozdílně sličný?
Toť známka malá, prostá na pohled:
toť bílý kámen — mezník pohraničný.

Zde krokem česká půda uniká
a cizina se náhle vstříc mi valí;
ne květ — mé srdce se tu zamyká,
ne rosa — zrak můj se tu chmurně kalí.

Stesk tlumí barvy, zvuky, svit i hlas
a přibíjí mé paty k pidi země!
Ó, ani sladce smírný nebejas
tu propašť citu nezaklene ve mně!

Mně nelze stejnou rozkoš, stejný vznět
mít zde i tamo pro ty luzné krásy:
tam ovívá mě chladně cizí svět, —
zde země živou hruď k mé se hlásí!

Zde kotví srdce mé, a milou zvěst
mi tlumočí dech každý toho kraje!
Zde miluji, jen zde mi krásno jest,
jen zde mi v plný souzvuk radost hraje.

A mluvte si, žeť stejně krásno tam,
tam za mezníkem, ba i spanileji,
a láska má žeť zaslepený klam:
já nechci žít než v nadšenosti její!

Ať lásky paprsek mi mění svět,
ať zářným divem zvýší, co mi draho !
Co krása, ví jen láskou zpitý hled,
jen láskou zpité srdce ví, co blaho.

V HORSKÉ VÍSCE.

Bože, jak ty chaty
u hor paty
bázně se tlačí
nízko k zemi
jako v strachu před bouřemi,
jež se z dálky mračí!
Jsou jak hnízda ptačí,
starým stromům pod větvemi
kryjí se a tají,
jen se třepetají.

Jedna celá sivá,
zimomřivá,
traslavě se v křeči
choulí v sebe;
na slunéčku přec ji zebe;
druhá trochu větší
jak kdy v prachu klečí

v modlitbičkách, aby nebe
mělo smilování
s vískou pode strání.

Třetí v plísni celá
sšedivělá
kožíšek má z mechu,
vrásky v líci;
přes okénka mžourající
stáhla sobě střechu,
snad by ku oddechu
ráda kladla hlavu spící;
divno, smrt že líná
na ni zapomíná.

Jiná při stezičce
o berličce
podepřena číhá,
okem těká
vzhůru na stráž a tak čeká,
zda tou cestkou sbíhá
vždy jen pohrom tíha,
neb zda také z předaleka
k chatám pod úbočí
radost jednou skočí.

Kostelíček nízký
v středu vísky
též se ostýchavě
k chatám krčí;
nakřivená vížka trčí
na staré mu hlavě,
chudé kříže tmavě
přes plot čnějí z jív a smrčí;
kvetete tam jen hloží
kol té chatky Boží.

Chudá hořská víska!
Cos tam blýská —
oko rychle zvidá
za tím cílem:
z chýžek ulepených jílem,
jež jsou šedá bída,
trpytně jako slída
na štítu tam září bílém
vidný shora, zdola
zlatý nápis: Škola.

Škola, zlatá škola
jasně volá:
Děti, zlaté děti,
pojdte tedy!

Šedá bída hnětla dědy,
k vám však světlo letí,
z bídy, ze zakletí
vyvede vás naposledy!
Svítá paprsk zlatý
vnukům v dědů chaty.

V SKALINÁCH.

Tvrdá půda, tvrdé žití!
Krušný chléb, jenž málo sytí;
z nesečtených rostou lopot
klásky, jež by spočítal;
všude svah jen kluzce zrádný
a tak svislý a tak spádný,
jak by ves ten lidský klopot
dolů strásti přemítal.

Z políčka když povyžene
obilí to vymodlené,
to v něm vánek nešveholí,
ale vzdechů vlnění!
O vlažičku lid když prosí,
suché hroudy prška zrosí,
druhý den zas — jak by v poli
napršelo kamení.

I ty střechy malých chýží
mnohý hrubý balvan tíží;
což tu obři z mrštných praků
v pŕtkách skály metají?
Či tu bídu v chatkách tamo
kamenuje nebe samo,
neb sem v bouřích hromy z mraků
stuhlé v žulu slétají?

Smutný kraj! a přec tu plesá
jarý zpěv až pod nebesa,
jak ty zdroje ze skal prýští,
hravě plyna do dáli;
bída kol ho nezaleká.
Ó, jak jsou zde srdce měkká,
že v tom krutém kameništi
neutuhnou ve skály!

Velké jste, vy tvrdé hory,
velké vašich vichrů vzdory.
vašich samot zádučivostí,
vašich pustin tesknota;
ale větší, obrovštější
je ten chudý horal zdejší,
je ta statná trpělivost,
hrdinská ŕa prostota!

Bouří necht' váš oddech hřímá
a mne v hloubce duše jímá
vaše výsost, přísná krása,
tvárnost vaše železná:
ještě hloub mi pohne hrudí
píseň, jež vás v radost budí,
neb v ní lidská přemoc jásá
nad přírodou vítězná!

Tvrdé hory, tvrdé lebky,
ale duch jak motýl hebký,
jako paprsk věčné zory
vyvzdoruje ze skal ráj;
radost žití dobývá se
z tvrdé bídy v silné kráse;
máte přec, ó české hory,
poklady, jak vece báj.

ZÁTIŠÍ.

Pres březový můstek, jenž by slušel krásně
na obrázek ladný, jde můj volný krok;
nakloněná vrba zelené své trásně
spouští hustě dolů přes něj na potok.

A ten potok tolik, tolik písni umí,
každá vlna jinou, stále pěkněji,
až jak plna ptactva duše v ohlas šumí,
až v ní plynou písni jako v ručeji.

Svěží, jak ty rybky pod blysknavou vlnou,
myšlénky se volní ze svých dumných pout.
Hle, ta voda v běhu skáče chutí plnou
náhle zastavuje bujarý svůj proud.

Jak by neprodlela v líbezném tom koutku?
Kdož by netoužil zde dlouho, dlouho snít?
Háj ten kolem léčkou z čarovných je proutků,
ráj to malý, odkud těžko dále jít.

Nad zátokou lesklou, něžně zastíněnou,
po níž tančí vánek utajen a tich,
stromy jako kytky koruny své klenou,
tisíc bílých zvonků svlačce kane s nich.

V zátoce té luzné tušil bys, že víly
v zlatém polostínu koupají se jen,
však i prostých kačic zástup sněhobílý,
plovoucí tu družně, zdobí obraz ten.

Jsou tu jistě doma, pokojné ty kačky.
Kamenitá cesta vede dále v les, —
hle, již za houštinou chaloupky jak hračky,
víška, nad níž skály pnou se do nebes.

Jako hříbky v mechu chaloupky ty sedí
v rokli řadou vzhůru podél bystřice.
spěchající tam, kam okénka jich hledí,
v stříbrotkaný údol Tiché Orlice.

V pravo, v levo, jako hádat lesklá těla
přes pěšinku v potok hrčí praménky, —
snad mi jimi skála něco říci chtěla,
vyronit své slunné, vroucí myšlenky.

Šumno kol, a přece ticho, jako svato;
slyš, tu silný, tvrdý rozléhá se hlas;
zaštěkal to hafan, skalin ohlas na to
opodál se ozval mírně zas a zas.

Od chaloupky mnohé z plůtku ven se řítí
ehundelatý strážce, když mě blíže zřel;
z povinnosti štěká, ale dobře cítí,
že to nepřichází žádný nepřítel.

Zavrčí, však nechá přistoupit mě blíže
přes dvoreček těsný na chudobný práh,
odemknou se nízké dvěře bez obtíže,
ani živé duše není v sedničkách.

Jenom ve předsínce v slámě vážně trůní
kvočna obklopená svými kuřátky,
jenom s okna muškát vítá mě svou vůní,
však po hospodářích ani památky.

V přibytku tom němém lidí nepřítomných
příroda jen vede výmluvnou svou řeč;
rozešli se všichni po svých cílech skromných,
všichni ve svou práci — jistě v senoseč.

I ta nemluvnata odnesly si matky,
kolébky jich prázdné slunko vyhřívá;
ani dětská chasa u jediné chatky
nevybílá v cestu, nehrá, nezpívá.

Do školy šly děti — kdož ví, v jakou dáli
a jak pozdě až se vrátí za šera.
tajemnou až roklí v lesném klíně skály
provodí je stinná báje večera.

Nikoho tu není, ale ve předtuše,
jak by prorocký mně dar byl náhle dán.
zřím je jako živé. prostinké ty duše,
otevřené jak ty chatky dokořán.

Důvěra jest bytem pod střechami těmi,
dobrota v těch srdcích zloby neznalých,
pověděly mi to chatky, třeba němý,
že tu nevědomo lidem, co je hřích.

Odevzdali statek ten svůj skrovný, chudý
příchozímu jako bratru na milost;
ať tu odpočine, znaven svými trudy;
nechť jich doma není, svatým jest tu host.

Mníte, že ty chatky brání pes jen bdělý,
a jen stružek v cestě křivolaký klus?
Ne, mně zdá se, že tu chranně zlobám čelí
velký, svatý, čistý lidu genius.

Zdá se mi, že o čem sníme v tužbách svojich,
čeho na budoucnu žádá lidstva vzdech,
bez bojů nám bludným, odchovaným v bojích,
žehná v nestřežených, smavých chatkách těch.

POD CHATOU HORSKOU.

Jak to divno! Na té obrovité hoře,
na níž tmí se, hučí lesů moře,
chaloupka tak malá, jako krůpěj rosy, —
ale co vše skrývá, Bože můj!
Jak ta krůpěj v sobě duhu nebes nosí,
chaloupka tak plna, plna nebes jesti,
v chaloupce té sídlí štěstí — sladké štěstí!
Bůh je opatruj!

Myslila jsem, že je štěstí velké, valné,
nebetyčné, jak ty hory skalné,
že je širé jako moře beze hrází,
ale Bože, jaký byl to klam!
Ono zatím vrátky nejnižšími vchází,
na nejužším prahu s mužem, ženou hrává,
nejdrobnější nožkou práh ten vyšlapává,
nejmenším je tam.

Hleď jen pod tu střechu jako hříbek skrovnou,
v chatku hlemýždímu domku rovnou,
do koutku, jenž sotva k oddychání stačí,
okénečkem velkým jako dlaň:
zřís tam čtyři stěny, jež se k sobě tlačí,
jizbu těsnou, již bys do uzlíčku sebral,
ale tolik blaha, že by král snad žebral, —
Bůh to štěstí chraň!

Myslila jsem, svět že v pokladech svých ríší,
v lodích moří, na svých trůnů výši,
málo skvostů má, by vykoupil si štěstí,
ale jaký mě to šálil blud!
Ne v sta lodí — v jedno náručí se směstí;
ó jak mála, mála k němu zapotřebí,
ó s jak málem snadno žítí v zemském nebi,
byť jak ptáček chudí!

Ale že to štěstí, i když dokonalé,
jest tak příliš útlé, prosté, malé,
ó jak lehko jako pírečko se ztratí,
zmizí náhle, než se naděješ!
Prohledej pak hory s výše na úpatí,
hledej v dálkách země, ve hlubinách moře —
jednu náruč štěstí v nesmírnosti hoře!
Bůh tě potom těš!

POTKÁNÍ V POLÍCH.

Jest krásno v polích, svato,
když červánkové zlato
se line v zlato klasů
a na obzoru splývají
zem, nebe svými pokraji
a v jednom zlatojasu
se líbají.

Jest krásno zralé žito,
kdy v zlaté vlny slito,
jak jezero se houpá,
a nad pole i nad soumrak
co blízké žatvy zlatý znak
srp měsíce kdy stoupá
v jas do oblak.

Jest luzno v polí šíru
v tom půlšeru a míru,
když pozdním zlatým světlem

jen hoří jasné barvy niv,
žár s muškou letí jako živ
a v máku rudě zkvetlém
plá na podiv.

Hle, vbíhá v polní stezku
svit večerního lesku,
a stranou chatka mhouří
již slunné oči okének;
jen v krbu mžiká plamének,
a nad střechou se kouří
dým v prstének.

Jak lahodí to jemně,
když dýše teplá země
z pod prvních stínů roušky
svých polních mezi vonný dech,
když vlá jí na umklých rtech
van mateřiny doušky
jak v sladkých snech.

Tak líbezno a milo
mi vždycky v polích bylo,
kdy vzletěl naposledy

až pod blednoucí červánek
a „dobrou noc“ pěl skřivánek.
až vpadl v soumrak šedý
a ve spánek.

A vždy mně bývá tklivo,
když na poli tak živo,
jak všecko chvátá s prací,
a když pak dosti díla dnes,
lid žnecký, samý smích a ples.
jak rád se domů vrací
v svou tichou ves.

Však ze všeho, co zkvétá
a zraje v slunku léta,
mně nejvíc duši svěťí
a blaze jímá na poli,
když po mezích se batolí
ty pestré řádky dětí;
jdou ze školy.

Ba líp než kvítí jiné
se věnec záčků vine
kol našich zlatých polí

jak bujně zkvetlý letorost,
a kdyby kraj náš byl ho prost,
což byl by pustý, holý
a smutný dost!

Nad dětskou pouť tu denní
nic pěknějšího není,
ta patří ku obrázku,
k té naší české krajině;
tak vdechují z ní dětinně
vždy novou, zdravou lásku
k své otčině.

Snad hodinu, snad míli
ti poutníčkové pflí
kams pro zrněčko zlaté
dost malinkého vědění;
jest pro více to pachtění,
to putování svaté
než k modlení.

Žeň chleba z plodných polí
když vezou ve stodoly
ty plné vozy žnecké,

kde zraje prostá duší žeň?
Krov chudý čeká na sklizeň,
a hlavičky ty dětské
ji nesou veň.

Tak nesou požehnání
kol zlatou polní plání
ty řady křivolaké
hlav, čapek, sátků, karkulek
a blýskajících tabulek
až z dále kdo ví jaké
v svůj útulek.

Když potkají a zdraví,
a západu svit smavý
dál provází je polem,
tu měkčí pohnut ve mně duch
a slibněji se vlní luh
a zlatěji se kolem
skví zem i vzduch.

V PANSKÉM PARKU.

Čtný předek obezdil kus zírné role,
tam založil svůj park, tu pýchu svou.
ten potomci dnes ještě divem zvou.
Co dnes je nahoře, dřív bylo dole;
kde vršek byl, jenž na přírody zádech
se hrbem zdál, ten srovnal jemný vkus.
však na rovině vtipný genius
chtěl skály mít, kde v skočných vodopádech
jak po klávesech spinetu jim šustí
proud umělý, koncertující host,
když v nádržce je vody právě dost
a v neděli se na pět minut spustí.
Jak naslouchají romanci té šumné
kol stromy! Jako znalci kývají.
druh druhu kritiku svou šuškájí
a znova umlkají v ticho dumné!
Ty vážné hlavy stromů! Prístříhány
tu v sloup, tam v kouli, onde v pagodu,
svým tvarem překonaly přírodu

a jeví se mi etihodnými pány,
jimž parukami větrík nenadálý
když proletí, jich ševel tlumený
se zdá, že skládá obsah učený
o vnaďách bohyň v staré madrigaly.
I slouchá pahýl sloupu, jenžto skrývá
v mech zlaté datum — němý památník,
a kamenný též hrozný granátník
až od vrat parku strnule se dívá,
jak byl by dojmem zkameněl teď právě;
šum kaskád vykouznil mu vzpomínky
těch dnů, kdy jeho žluté holínky
a rudé výložky se skvěly v slávě,
než déšť jich krásu smyl; on ke mně pouli
zrak plný zuřivosti unylé
a závisti, v něm teskně ožilé,
s níž moje kroky stíhá, nebo jdou-li
kam libo jim, on na svých nohou vážne
a nemůže se hnout, tam někam v před.
kam zašel jeho čas a jeho svět,
jej zůstaviv tu žasům změny zkázné.
Jdu, zrakům jeho uniknout si přeji.
Kol cesty houšť je rovná jako zeď;
hle, přede mnou se trávník šíří teď.
a přímočárná stromořadí spějí
z dvou k němu stran; vše v pravo, v levo stejné.

Tu v trávě z květů různých přede mnou
se skládá v komposici tajemnou
dvě půlek figury snad čarodějně;
toť vzorec nepodobný čemukoli!

Když o něm bádám, vypadá mi tak,
jak na slunci by přemovaný frak
byl rozestřen, by provětrali moli.
Však za trávníkem proti mně — hle, stupně
kams výše vedou v husté loubení;
dva bůžkové tam stojí skroucení
a drží erby honosně a zpupně.

Než dojdu k nim, tu krása kras mi zjevna:
toť růže bledá, leč tak zázračná,
tak šlechtěná, že barva oblačná
jí modrá v žilkách — růže modrokrevná!
Jak vznešenou as vůni div ten roní,
chci vědět, nábožně se přikloním,
nos v úctě snížím, a když přivoním,
v čich praští pižmo . . . Jak když děs mě honí,
dál běžím: po schodech, pak po stezníku.
kde větve stromů v klenby svázaný
a umně samorostlé altány

jsou prostříhány v houšti čimišníku;
tu vzácná sosna, s vůní hyacintu,
mi stojí v cestě; v pravo, v levo však
zírám pěšinky se vinout všelijak,

a že jsem v srdci parku, v labyrintu.
mi zřejmo teď, ba stříška gloriettu
se potutelně z vršků červená,
a v houšti číhá soška kamenná:
toť Milek, šelma, jako hotov k letu,
jen co mě zmate! šibal tiskne ke rtu
svůj prstík — — nemyslím, že cucá jej,
však značí to as: mlč a pozor dej.
Nuž jdu a bloudím, až mi toho žertu
je skoro dost; v tom vůni hyacintu
zas dýše sosna, za mnou všelijak
se vinou pěšinky, ba vidím tak,
že šťastně zbloudila jsem v labyrintu
a na prázdno mě vedla chůze dlouhá.
Tu Milek zas! Aj, tys mě za cílem,
ty stvůrko malá, vyved' aprilem?
Hle, prstíkem teď mrkvičku mi strouhá.
A zas jdu ke schodům, zas při stezníku
jsou větve stromů v klenby svázány,
zas umně samorostlé altány
jsou prostříhány v houšti čimišníku.
Však pod schody tam překvapení svůdné!
Tam rybník jest a loďka u kraje;
jen v loďce na dně vskutku voda je,
dno rybníka však na sucho je schůdné.
Jdu na protější břeh; tu krivolace

se stoupá na umělý pahorek,
i ční tam zvláštní vtípu výtvorek:
toť zřícenina, ovšem imitace!
Tu se zdí visí břechtan jako copy,
a větru dech když jimi zaklátí,
zas nový vkusu div mě uchvátí:
slyš, akkord vzdušný proudem sféry ztopí,
neb harfa aeolská v Gis-moll si vydechne,
žel jen, že harmonický její sten
čas rozladil již dávno, hudlař ten,
a sluch si pohoví, když kouzlo ztichne.
Dál pod ruinou sráz; tam prales bují,
tam balvany se v kupy hromadí,
však zděny na cement; tam kapradí
je vysázeno kolem skalních slují
a jsou tu povalené, puklé kmeny,
však hlavní půvab jest, že lesní dol
je dělaný s tou divočinou kol;
jen zápach bahna jest tu přirozený.
ač bahno samo zásluha je lidská.
To horské jezírko tam v rákosí
i tklivá pověst, již se honosí —
smrt milenců to velmi romantická - -
vše děláno jest umem důmyslným!
Co krok mě obdiv plní víc a víc.
Tu kaplička — však rozliš rub i líc:

jeť uvnitř budoarem něhy plným;
kde domek čínský, jistě v jeho nitře
jest barokový oltář s Madonnou,
a v poustevně za lian záclonou
síně hodovní se kryje věru chytře.
Toť duch, jenž nepodlézá pojmům všedním
a prostým pravidlům, však na příkoř
je přeskakuje jako hrdý oř —
duch vyšší, privilejní slovem jedním.
Již konci as má procházka se blíží;
zeď parku za stromy již bíle ční;
mou cestu stíní vrby smuteční
a bolná předtucha zde mysl tíží;
hle, v trávě rávky . . . šátek chystám z kapsy,
již napřed slzným dojmům oddána;
čtu na prvním těch rávků: Diana —
čtu s jmény božstev upomínky na psy. —
Zeď, vrátka, na nich nápis: „Do jízdárny“;
a mřížkou zřím, jak v písku po pláni
svou ryzku Auroru tam prohání
ctných mrtvých předků mladý dědic zdárný.

V ČESKÉ CHALOUPE.

(Upomínka na Národopisnou výstavu.)

Vy krovy staré, omšené
 a světničky vy starosvětské.
 kde všecko jest jak svěcené,
 tak vetché vše a přec tak dětské.
 tak zašlé, mrtvé, bývávalé —
 a svěží přec jak život sám;
 vy koutky nízké, skrovně malé --
 a neobsáhlé, neskonalé
 jak velechrám!

V ký kraj se duše odhoupá
 tím malovaným kolebadlem?
 Ký duch k ní náhle vystoupá.
 skryt v kočičkách tam za zrcadlem?
 Čím to, že srdce vyřezané
 tam na stoličce dubové
 s mým srdcem v divný soulad plane
 a zevšad zářné chvění vane
 tak májové?

Tu bábin fěrtoch, samý květ,
tam čepec pro veliký svátek
s dnem zlatým, starý na sto let,
tu modlitby, tam kolovrátek;
tu s tulipány strakatými
zas žlutý kožich pantáty,
a živůtek zde, samé prýmy,
jenž k hrdlu zdoben jiskrnými
kol granáty.

Čím prostinké ty památky
nám drahé jsou tak nevýslovně?
Proč jako v dětství pohádky
nás vábí k sobě očarovně?
Ó tím, že každá zdoba tato
i každá práce, každá zvěst,
že vše, co z ducha lidu vzňato,
tak české zrno, ryzí zlato,
tak na še jest!

Tak svůj, tak věren sobě byl
ten lid i v robot robské tíze!
Svou víru ctil a velebil
svým srdcem v kytli vlastní příze;
svůj mrav i jazyk, pýchu svoji,

svou hlavu měl, svých dlaní pot,
své květy vložil svými zdroji
a znovuzrodil k žití boji
svůj, náš to rod!

A my teď, jeho dědici,
se ženem' s pachtivými ňadry
plout v cizích proudů směsici
a maškarit se v cizí hadry.
Kde moda v hlasný pazoun vřeští.
hned světovost se dere v nás,
hned horečkou se všecko třeští
a sdírají hned vnuci čeští
svých předků ráz.

I hanbě v pozlacené říze
má klaněti se prostá čest,
má zdraví blahořečit hlíze,
když světovou a v modě jest.
Ó duchu otců, duchu přímý,
ty duchu vlastních pravd i kras,
věj, zaplaš omanné ty dýmy,
dej, ať jsme tvými, necizími
a svými zas!

KOSAŘ.

Na lučině květné
kosař trávu seče;
jak mu kosa létne,
kvěťům hlavy setne:
což mu krev z ní teče?

Kmitá kosa, kmitá,
každým sekem znova
zrudlá, bleskovitá,
jako krvi zlitá
z díla katanova.

A kam vjede, všude
v trávě, jak ji skosí,
jedna rána zbude,
všady kapky rudé
jako krev ji rosí.

Nejen kapky chvělé:
proud se rudě valí,
širé moře celé
žhavě zkrvavělé
luhy topí, halí.

Až to zraky slní,
nachem plá to v luhu,
krví se to vlní,
dolinku to plní
k černých lesů kruhu.

Zdali fal v tu chvíli
hlouběji snad maně
kosař v divé píli?
Protal země žíly,
do srdce ji raně?

Kdo je on, ten lýtý
kosař mezi lesy?
Šerý, duchovitý,
kolem krví zlitý
jeho zjev mě děsí.

Proč tak dravě kosí,
květy luhu drtí,
že ho neuprosí
ani pláčem rosy?
Je to kosař Smrti?

Náhle západ šedne,
vše je proměněno:
záře krve bledne,
kosař kosu zvedne
lesklou na rameno.

Jde — a v šero siné
s písni vzdaluje se;
na lučině stinné
s trávy rosa plyne,
trpytí se a třese.

Tu již jasno je mi:
není div ten prvý!
Dřív již kosař němý
kosil v české zemi,
až ji zalil krví.

Kosil, jak když bleskem
vzteklá bouře mává,
když nám sledním leskem
na tom nebi českém
zapadala sláva!

Kosil, až se stnělo,
noc až zahalila
zem jak mrtvé tělo;
vše pak oslzero —
a nám píseň zbyla.

SLOVANSKÁ RHAPSODIE.

Sto světél ve dvoraně skvělé plálo,
sto srdcí hudbě slouchalo a tálo.

Z dum vezdejších, jež jako těžký spánek
mě tlačily, má duše procitla;
ji probudil a zvedal zpěvný vánek;
sta paprsků kol zlatě zakmitla
jak perutí, jež zvaly: „Polet' s námi!“
I pozvolna mi vzlétal cit i duch
kams ve prostor, kde nad zemskými chrámy
chrám hvězdný čněl; kol jas mě obejmál,
a dole — slyš! čím vlnil se to vzduch?
Tam oceán jak ze sna tiše hrímal,
tam rodily se harmonie divné,
tak úžasné, jak mocí tvůrčí sudby
když v moře dýchne Bůh — a ono živne!
Tak žilo kol a vřelo moře hudby.
Ó zvuků vlnění! Já slyšela
jsem stíny chmur, jak po něm plížily se,
i větru vzdech, když skalám o čela
se šeptmo třel kdes na nehybném myse.

Já cítila jsem, v přetajenném ruchu
jak chvělo se to moře beze hrází,
s ním spolu tušila jsem jeho tuchu,
jež věstila, že lepší bouře vzbudí.
I vzešla bouř! Teď vichor zvučných krás
se rozepěl a rozburácel plesně,
dul hrozivě, až rozkoše vjel mráz
mi do kostí, až sevřela se těsně
má slabá pěst, jak vojín jílec svírá.
Ó hudbo zázračná! Tvá sladká lyra
teď napjala své božské struny z blesků!
Hlas houslí mohutněl a sálal vzhůru,
jak plamenným by šlehal jazykem!
Ty řady smyčců, topící se v lesku,
se zablýskly jak meče nad šikem,
snad meče ohnivé, jež křivdu stráví!
A jako tuby andělského kůru
trub zlalolesklých rykot bojovný
zval v zápas velký pod korouhev slávy —
zval v soudný den, v ten triumf čarovný,
kde láska bude lidské rody soudit,
až ty, kdo spánkem hrobu spali, vzkřísí!
Žas, vytržený jásos, vzlyk se mísí
v té písni obrovské, již slyším prondit;
ta zvučí, svatou vášní rozbouřená,
jak přísaha, již skládá bohatýr,

jak junák výská, jako vdova stená,
hrá jako k tanci, hřmí jak bubně vír,
jak děvče zpívá, jako zvony zvoní
a sirotkovy těžké slzy roní!

V ní duje buran severního kraje,
v ní dunný nápěv jihu vánkem vlaje,
v ní slunko vychází i zapadává,
však co v ní zaplesá i zanyje,
v tom všem zní jedno vroucí zavolání,
zvuk jeden, jedno jméno: Slavie!
ó Slavie! —

Jak příboj moře v skály
proud písně v silná srdce plemen buší:
Což věčně, bratři rozloučení v dáli,
z té lhostejnosti nic vás nevyruší?
Což marně volají k vám druhů hlasy?
Což Slavie, ta máť, jež na ňadrech
vás všecky tulí, sčítá slzy všech,
a za niž děti svorně meče tasí.
ta obryně, jež třímá nad všemi
svůj mocný štít a činí na zemi
z vás národ velký, nezdolný a svůj:
což Slavie ta věčně bude pouze
snem, písní, voláním — jak hlahol můj,
a vidinou, jež prchá naší touze?! —

Zřím kypět moře, nad ním clony chmurné...
tep srdce chvátá, oko slzy plní.
I dozněly ty slávské rytmy burné
jak modlitba, kol níž se bitva vlní.

NA PRAHU RÁJE.

Ráj není v žití, ale poeta
se světlou stopou k jeho prahu blíží,
kde noha lidská stane zakleta
a toužně zrak jen vniká zlatou mříží;
tam květnice je, rosou poseta,
kde zdroje jako plynné světlo tekou
a nad pěšinou zelenou a měkkou,
kde duha přes duhu se v klenbu kříží,
kde živým věncovím jsou stromů sněty.
sta motýlů s nich kanou širým křídlem.
jak by se v pádu rozvíjely květy.
A v stínu modrém nad zlatavým zřídlem,
v němž krásný tygr rudý jazyk chladí
blíž klidné laně, jež tam spočívá,
si pohrávají kolouškové mladí,
k nim bezelstně se vinou lesklí hadi.

A hloub, kde vonná houšť se zatmívá,
květ svítí velký, v jehož kalichu
jak na obětní misce na úbělu
se vrší zlato mňhavého pelu;
ten pel však — jsou to žluté krčky ptačí,
květ rajským ptáčkům na hnízdo tu stačí,
v němž útulně to pípá potichu.
Kol visí plody tvarů báječných,
vzduch věje od nich sladký k ústům zprahlým
a zhořklým smrtelného zvěda tamo;
tak plno medu povětří je samo,
že včely z paprsků jej slunečných
i letmo ssají s libým bzukem táhlým.
Ba slunce, luna, myriady hvězd —
hle, světy trpytně mezi plody ráje
se věsí v klíně rozkošného háje
a v stinných haluzích jich plno jest;
ta světla božská chodí v ráji spat,
když let je znavil, svita do poupat.

Vše v souladu, jak dobrý Bůh jej tušil
v snech tvůrčích, tulí se v ten květný stan;
jen člověk schází, vyhnán z ráje bran —
on spanilý ten mír by věčně rušil . . .
Jest vyhnán v světa útrapy a boje.
Jen básník, ve snách u bran ráje stoje

a citě v prsou ostří plamenné,
jímž anděl za ním zavřel slastný vchod,
on, pojav sdílně v srdce zraněné
vše hoře, pod nímž úpí lidský rod,
svět bolu v duši, před očima maje
ráj, po němž věčná touha lidství plaje —
dvou světů svědek, v struny udeří
a v slzách v poslání své uvěří.

ŽENÁM DOBY NAŠÍ.

Jak moře zvlněné jsou času reje ;
 rvou měkký břeh a bouřně do skalí
 člun ženou beze střelky, bez naděje
 v let opovážný vzhůru přes přeje
 a v hloubku střemhlav zas jej zavalí.
 V té divé spoustě — kam se loďka rítí ?
 Ó, chraňme majáky, ať nepohasnou,
 ať k jistým, věčně pravým cílům svítí,
 a z bezdna v přístav cestu jeví jasnou !

Dost víří trosek v příboj rozpěněný ;
 ó. střežme kotvic k plavbě šťastnější !
 Dost vichrů, ježto ryjí rozzuřeny
 proud doby ke dnu ; lijme my, ó. ženy,
 v něj olej zas, jenž vlny zkonejší ;
 dost obětí jest jícnu virů vzdáno !
 Či zhlta vše jich řvoucí, dravý hlad ?
 Dost pobořeno, dosti ztroskotáno ;
 dál, v dílo lepší. — čas je budovat !

Dost pochybností, jimiž podemleta
jest půda žití, dráha myšlení!

My přede tváří zmítaného světa
tam spějme, kde jest pevná pravdy meta
a přesvědčenost hajme v nadšení.

Dost krutosti, jež vše, co v cestě, kácí;
dost nenávisti mstící, sopečné!

My lásce smírné, než se vykrvácí.
zas vraťme staré právo odvěčné.

Dost sudby, jež má hlas jen ku prokletí!
ať o štít všedobra meč zláme se,
jenž záštím zrezavěl až k rukojeti!
Kdo nezná hříchy lidstva odpouštěti,
ten nespasí ho, ani nevznese.

Dost hořké vášně, ježto zemské nivy
by obestřela troskami a hroby;
my chraňme světu mír a krásy divy
a kolébkou jej čiňme lepší doby.

Dost věsteb, cizím chladem promrazených,
jež vlastní hroudu, krb i otčinu
chtí popřít nám a mít svět vyděděných,
a v miliony sobců nesprízněných
v ráz rozbít velkou lidskou rodinu.

Dost toho víru, závratí té děsné!
Kam věk se řítí, kam jej štvou ty zmatky?
Blíž, srdce žen! ať na vás v letu klesne,
ať zadrží jej v pádu náruč matky.

NOVOROČNÍ.

Větru bručí, vrže, břínká
větru bouřný orchestr;
marš si hraje ku odchodu
starý přítel Sylvestr.

Mnu si oči, — divno kolem!
Nevím, pravda-li či klam:
slyším něco harašiti
v stínu kamen, v koutku tam.

Jest to on! Ach, Sylvestříčku,
proč mi bouříš ve spánek? —
Křeše, připálil si bradu,
nasvítíl teď kahánek.

Teď se skrčil, kutí v peci,
dmychá, fouká z plných plic.
Co chceš kuchtit? — Usmívá se,
neříká však nic a nic!

Teď to v kamnech zahučelo, —
konečně si zatopil!
Z bobečku teď honem vstává,
by se slova uchopil.

„Mám vás rád, vy Čecháčkové,
dobré jste vy dušičky;
proto spálím, nežli půjdu,
loňské vaše chybičky.

„Vše, co u vás nehezkého,
do peci to poberu.
Hleď, mám toho haraburdí
plnou modrou zástěru.

„Hleď ty plihé, zvytahané
opoziční punčochy,
vycpané ty noční čapky
pro národní lenochy!

„Na marš proti nepříteli
hle, ty staré bačkory,
a ty hrubé škorně vaše
sobě samým na vzdory!

„Hle, ty vaše dlouhé šosy,
fraky nahrbených zad,
s výložkem se tetelícím
na rád nebo křížků rád!

„Hle, ty vaše škapulíře
a ty vaše livreje,
hle, tu špínu z vyježděné
karierní koleje!

„Hle, to trní naličené
z vykopaných sobě jam!
Hle, tu závišť matadorskou,
literární slavomam!

„Tribunů hle radikálních
pohmožděné pazouny,
řemení jich z tlusté kůže
na strannické tahouny!

„Viz ty daně, viz ty dluhy!
Čecháček jich budiž prost!
Vše, to spálím! Volna vzrůstěj
Čecháčkova velikost!“

Ustaň, volám s uleknutím,
sic mě hrůza obestře!
Neupaluj, dobrodinče,
kamaráde Sylvestře!

Nech nám tu to haraburdí,
neolup nás o poklad!
Kdybys nám to, brachu, pobral,
zle by bylo odevšad.

Hned bychom si pořídili
ještě větší bačkory,
ještě hrubší za to škorně
vlastním lidem na vzdory.

Delší bychom stříhli šosy,
vykopali více jam,
lenochů by bylo více
a v nich větší slavomam.

Ještě více škapulírů,
ještě více livrejů,
větší strachy přede skutkem,
větší humbug s nadějí!

Větší daně, větší dluhy. —
máme jich tak zrovna dost!
Radš buď přes rok trochu menší
Čecháčkova velikost!

ZPOVĚĎ ATHEISTY.

Jen ve mně soudce jest, jenž hořce mstí
a svatě blaží — ne tam nad chmurami;
jen sobě mužně vyznám všechny klamy,
v něž pobloudil jsem; všecka tajemství,
jež slepě pučí v pudech mých i která
se ku vědomí vzpjala z pološera
i rozvinuta v rozumový jas,
před soudem pravdy mají hlas.

Ať zkoumal věčnost Řím či Nazaret,
ať kněží nad Gangem, ať v poušti židé:
vždy každé božstvo vymysleli lidé,
necht snili báje Bible nebo Véd.
To sladké utěšení, víra v božstvo,
vždy byla berlou pro ubohé množství,
jež v potu porobenství nemělo
ni oddechu, by myslelo.

Však duchu, který bystře z vlastních sil
jde stopou pravdy, berly třeba není.
Zírám přírody kol mocné vévodění,
a z jejích studnic poznání jsem pil,
že hmoty zákon nezdolný a slepý,
jímž kámen padá, tráva pučí v stepi,
jímž krouží všehomíra tělesa,
můj řídí los, ne nebesa.

Jak dětinský to klam, že prabytost
ta všemohoucí, tvůrčí, nedozírná,
jež rozplodila slovem do nesmírna
všech světů nepočet a věčitost —
mí malé „já“ že hýčká, kvil můj tisí,
mé chťče hlídá, modlitbu mou slyší,
jak světská „Výsost“ že mých poklon dbá
a slávou lichotit si dá.

Jak malicherně ješitný to blud,
že všeobsáhlý, nadsmyslný všeduch
i chuť mou sytí, hojí i můj neduh
ba o groš se mi stará, jsem-li chud!
Ne! síla hluchá, chladná, velkolepá
ves život rodí, tváří, hněte, tepá,
vše bezděk, slepě nutí žít a mřít
jen proto, že to musí být.

A přec — ať vyřknu zpověď bezelstnou!
přec někdy — — často, když mě nezdar stíhá,
kde pro květ žití sahám, když mě žíhá
pal kopřivy, když s hanbou bolestnou
zřím důmysl svůj směšně oklamáný,
své snahy marné, cíl svůj podkopáný,
když náhoda mě týrá protivná
jak schválnost jakás podivná:

Když zuby skřípám, že mi poctivý
plod rázné práce vyrván nicotami,
pak hněvem kypím, horlím výčitkami,
jak kdyby los můj nespravedlivý
byl něčí vůlí vědomou tak spředen,
a vinen vším i za vše odpověden
kdos všemocný! Já v Boha nevěřím —
však s Bohem přec se haštěřím.

MĚSÍC Z RÁNA.

Probouzím se. Jitro bílé —
dole sníh a výše pára —
rudožhavým okem hárá
od západu v šírou běl;
plný měsíc, v dol se chýle,
v denním jase v mlhu zemní
opozděný klesá, temní,
jakoby se hanbou rděl!

Jsi to v pravdě? Jsou to čáry?
June bledý, zlatovlasý,
kam se děly krásné časy,
kdy's mým nočním vzdechům plál!
Zírám tě rudnout v běli páry.
jak když selka v strachu zhlíží
kapku krve v mléčné díži,
s níž si rarach jistě hrál.

Problouzněných nocí strážce,
mladých snů ty důvěrníku,
v jehož záři od slavíků
poeta se učil pět,
ty, jenž na své zlaté vážce
vážil's nejslastnější chvílky,
slyšel's hrdličími trylky
na rtech polibky se chvět!

Více báseň nežli hmota,
zlatý orloj byl's ty plesný
v době rajske dětem vesny;
dnes však — jaký jsi to zjev!
V šedinách se divně motá
tvoje noční toulkou zpílá
hlava, jež by ráda skryla
líc tu žhavou jako krev.

Tajemstvími v nočním tichu
rusalky tě častovaly,
kvítky se ti zpovídaly
z něžných dum své nevinny;
teď však jako plamen hříchu
rdění se ti v líce nutí —
žhavý uhel pozdních hnutí
padá na tvé šediny.

Ano, zírám to na tvém žáru:
pozdě, pozdě, brachu milý,
sladký zápal pošetilý
uchvátil tě ve svou moc!
Mladou tužbou pozdě k stáru
rozpálilo se tvé nitro!
Pozdě již! Je mrazné jitro —
dávno zmeškals jarní noc . . .

Jsme i lidé tací, arci!
Mnohý v mládí, v době vznětů
znal jen trud a starost kmetů,
odříkání těžký kříž —
až tu pukne srdce starci
pozdním květem, junnou trýzní,
touhou mládí, blaha žízni —
vším, co zmeškal dávno spíš . . .

Věčně tak chtí srdce lidí
opozdilé stíhat štěstí;
vínem sladkých čarověstí
život věčně mámí hrudí!
Aspoň pessimisté vidí,
co je věčně v žití vnady!
K žití pud, ten věčně mladý,
spálí jejich náuk rmut.

ZIMNÍ POCIT.

Teď neklaní se vonný květ
tvým krokům, nechť ho ušlapají,
ni listů šum ni ptáků let
ti v pozdrav nevlá v mrtvém kraji.

Teď vánek měkkou dlaní svou
tě nepohladí po mdlém čele,
a smavé dálky nepozvou
tě v slastný útěk z tvého žele.

Tvým snům i tužbám píseň vln
již pochlebenství nezašeptá;
co v srdci máš, čím duch ti pln,
ten sníš, ten led se po tom neptá.

Kol mrazná běl jak moře pěn,
v něm tonou černá pásma lesů,
kraj zmizel trýptem zatopen,
a nikde hnutí, nikde hlesu.

Jest, jak by vůle přírody
sled každý shlazovat se jala
své lásky a své lahody
i štěstí, jímž tě vyhýčkala.

Jak ocel skví se přísný chlad
jí v něžném kdys a žhavém hledu;
zří tak ti v líci, jak bys klat
měl zkameněti v poušti ledu.

Jak tmavý terč těm zrakům vstríc
jsi sám, — a kol se niveč bělá . . .
Zda ještě živě plá ti líc
a živě dumá duše vřelá?

Sám, opuštěn, zda cítíš jej
ten los, jak smrtně v žití zebe?
Klat před Medusin obličej
a vypovězen v sama sebe!

A přec, byt' tvorstva ledný kruh
se tebe zříkal bez účasti,
pak srdce pro svůj žár i ruch
je teprv s pýchou samo vlastní!

Když obklopeno ledných hor
či ledných duší pustým změtem,
tím výš plá šlechetný v něm vzdor,
jenž ví, že samo svým je světem!

A ví, nechť za obzoru mez
běl mrtvě zeje v spoustě zimy,
že v nepoznaných skrytech kdes
má svého žáru pobratimy.

Když mrazem krutě ztvrdla zem,
pak srdcem vzrůstáš ku poznání.
co lásky a co vůle v něm —
a síly, jež svou lásku brání.

ZA TICHÝCH BLESKŮ.

Ty němé blesky na obzoru sivém,
jež bledostí svou příšernou
noc projíždějí bezměrnou
vždy zas a zase, v spěchu náruživém:

Co chtějí říci? Proč tak tíše hasnou?
Čím bylo noci tajemné
jich zaplanutí daremné?
Proč mihnuvše se jedva — mlčky zasnou?

Kmit záhadný těch duchovitých blesků —
co zapírá svou němotou?
Proč stírá náhlou temnotou,
co letmo vžehly v nekonečna desku?

Co zamlčují? Jsou jak očí žehy,
když prozrazují srdce vznět,
jež vyznat nechce hrdý ret,
ty blesky chvělé, plné hrůz i něhy.

A přec — ať vyřknu zpověď bezelstnou!
přec někdy — — často, když mě nezdar stíhá,
kde pro květ žití sahám, když mě žihá
pal kopřivy, když s hanbou bolestnou
zřím důmysl svůj směšně oklamáný,
své snahy marné, cíl svůj podkopáný,
když náhoda mě týrá protivná
jak schválnost jakás podivná:

Když zuby skřípám, že mi poctivý
plod rázné práce vyrván nicotami,
pak hněvem kypím, horlím výčitkami,
jak kdyby los můj nespravedlivý
byl něčí vůlí vědomou tak spředen,
a vinen vším i za vše odpověden
kdos všemocný! Já v Boha nevěřím —
však s Bohem přec se haštěřím.

MĚSÍC Z RÁNA.

Probouzím se. Jitro bílé —
dole sníh a výše pára —
rudožhavým okem hárá
od západu v šírou běl;
plný měsíc, v dol se chýle,
v denním jase v mlhu zemní
opozděný klesá, temní,
jakoby se hanbou rděl!

Jsi to v pravdě? Jsou to čáry?
June bledý, zlatovlasý,
kam se děly krásné časy,
kdy's mým nočním vzdechům plál!
Zrím tě rudnout v běli páry.
jak když selka v strachu zhlíží
kapku krve v mléčné díži,
s níž si rarach jistě hrál.

Problouzněných nocí strážce,
mladých snů ty důvěrníku,
v jehož záři od slaviků
poeta se učil pět,
ty, jenž na své zlaté vážce
vážil's nejslastnější chvílky,
slyšel's hrdličími trylky
na rtech polibky se chvět!

Více básně nežli hmota,
zlatý orloj byl's ty plesný
v době rajske dětem vesny;
dnes však — jaký jsi to zjev!
V šedinách se divně motá
tvoje noční toulkou zpilá
hlava, jež by ráda skryla
líc tu žhavou jako krev.

Tajemstvími v nočním tichu
rusalky tě častovaly,
kvítky se ti zpovídaly
z něžných dum své nevinny;
teď však jako plamen hříchu
rdění se ti v líce nutí —
žhavý uhel pozdních hnutí
padá na tvé šediny.

Ano, zírám to na tvém žáru:
pozdě, pozdě, brachu milý,
sladký zápal pošetilý
uchvátil tě ve svou moc!
Mladou tužbou pozdě k stáru
rozpálilo se tvé nitro!
Pozdě již! Je mrazné jitro —
dávno zmeškals jarní noc . . .

Jsme i lidé tací, arci!
Mnohý v mládí, v době vznětů
znal jen trud a starost kmetů,
odříkání těžký kříž —
až tu pukne srdce starci
pozdním květem, junnou trýzní,
touhou mládí, blaha žízni —
vším, co zmeškal dávno spíš . . .

Věčně tak chtí srdce lidí
opozdilé stíhat štěstí;
vínem sladkých čarovství
život věčně mámí hrud!
Aspoň pessimisté vidí,
co je věčně v žití vnady!
K žití pud, ten věčně mladý,
spálí jejich náuk rmut.

ZIMNÍ POCIT.

Teď neklaní se vonný květ
tvým krokům, nechť ho ušlapají,
ni listů šum ni ptáků let
ti v pozdrav nevlá v mrtvém kraji.

Teď vánek měkkou dlaní svou
tě nepohladí po mdlém čele,
a smavé dálky nepozvou
tě v slastný útěk z tvého žele.

Tvým snům i tužbám píseň vln
již pochlebenství nezašeptá;
co v srdci máš, čím duch ti pln,
ten sníš, ten leď se po tom neptá.

Kol mrazná běl jak moře pěn,
v něm tonou černá pásma lesů,
kraj zmizel trpytem zatopen,
a nikde hnutí, nikde hlesu.

Jest, jak by vůle přírody
sled každý shlazovat se jala
své lásky a své lahody
i štěstí, jímž tě vyhýčkala.

Jak ocel skví se přísný chlad
jí v něžném kdys a žhavém hledu;
zří tak ti v líci, jak bys klat
měl zkameněti v poušti ledu.

Jak tmavý terč těm zrakům vstříc
jsi sám, — a kol se niveč bělá . . .
Zda ještě živě plá ti líc
a živě dumá duše vřelá?

Sám, opuštěn, zda cítíš jej
ten los, jak smrtně v žití zebe?
Klat před Medusin obličej
a vypovězen v sama sebe!

A přec, byt' tvorstva ledný kruh
se tebe zříkal bez účasti,
pak srdce pro svůj žár i ruch
je teprv s pýchou samo vlastní!

Když obklopeno ledných hor
či ledných duší pustým změtem,
tím výš plá šlechetný v něm vzdor,
jenž ví, že samo svým je světem!

A ví, nechť za obzoru mez
běl mrtvě zeje v spouště zimy.
že v nepoznaných skrytech kdes
má svého žáru pobratimy.

Když mrazem krutě ztvrdla zem,
pak srdcem vzrůstáš ku poznání.
co lásky a co vůle v něm —
a síly, jež svou lásku brání.

ZA TICHÝCH BLESKŮ.

Ty němé blesky na obzoru sivém,
jež bledostí svou příšernou
noc projíždějí bezměrnou
vždy zas a zase, v spěchu náruživém:

Co chtějí říci? Proč tak tiše hasnou?
Čím bylo noci tajemné
jich zaplanutí daremné?
Proč mihnuvše se jedva — mlčky zasnou?

Kmit záhadný těch duchovitých blesků —
co zapírá svou němotou?
Proč stírá náhlou temnotou,
co letmo vzehly v nekonečna desku?

Co zamlčují? Jsou jak očí žehy,
když prozrazují srdce vznět,
ježž vyznat nechce hrdý ret,
ty blesky chvělé, plné hrůz i něhy.

Čí oči jsou to? Jaká bytost tajná
pal mocný, v skrytu hořící,
mi nechtíc jeví, mlčící
a nedostupná, velká, nepodajná?

Zda zřídlem, odkud srší blesky tyto,
je nesmírného srdce žár,
v němž oheň božský vede svár
s tmou démonickou, v níž je mlčky skryto?

Zda plane láska v prsou všehomíra,
zda soucit němý, plamenný,
v taj majestátný vhalený
jak tyto blesky z hlubin věčna zírá?

Zda věje těcha smírná, bezezvuká
z těch tiše zárných přeludů
nám v hořkost zemských osudů,
ó, zda to pravda, co ten jas nám vnuká?

V tom letí blesk — a v odvěť na otázky
hřmí temná dálka blankytu:
Věz, krutost v patách soucitu,
hrom zkázy v jedno slit jest s ohněm lásky!

Jsme rány z bouří zemského jen světa —
a takové jest v srdce v něm!
Jeť člověk zaklet na svou zem,
necht' dál jej vábí tajná, věčná meta . . .

Co blesk je němý, jenž ti přetajemně
v mih rozhaluje temnou výš?
Hrom v dálce, jehož neslyšíš!
a sudeb věčných nezná hluchá země.

VESNĚ.

Kolikrát, ó zlatá vesno,
ve svůj slunný modrojas
jabloň starou rozvilas
květem, jak se v mládí rdíval!
Kolikrát jí rozezpíval
duši starou, již tak těsno,
tvojich smavých písni hlas
rojem ptáčků zas a zas,
žeť jí jako dávno plesno!

Tak vždy neseš svoje zvěsty
mladých nadějí a tuch
jako poupat sladký vzruch,
jako ptačích písni vání
v pozdní duše odříkání!
Květem halíš černé klesty,
květem dýšeš v rosný vzduch,
květem věnčíš hebký luh —
i to trní kol mé cesty.

PÍSEŇ DÍVČÍ.

Zpěv dívčí mezi ptačím
zní z ozvěnného lesa,
on vzruchem ještě sladším
než drozdů nápěv plesá.

On sladkých zvuků ladem
a prostým slovem pěje,
co v toužném srdci mladém
se zázračného děje.

Tak jenně v lesa vání
ta děví píseň vplývá,
až mním, že bez ustání
tam ode dávna zpívá.

Až zdá se, že to pění
sem náleží tak právě,
jak pěnic švitořeuí
a trylek cvrčka v trávě.

Jak praskot s korun buků
a ševel sítin s vánky,
jak žezulčino „kuku“
a klokot ze studánky.

Až mním, ta píseň kdesi
že hnízdečko má v stínu,
jak hrdlička, jež v lesy
z bříz volá do modříňů.

Žeť tak tu povědoma,
jak slunce v snětů síti,
žeť jakživa tu doma
a vždy tu musí zníti.

V tom ustala v půl slova,
v půl sladké melodie.
Což já sot její znova
se lesem nerozlije ?

Co přervalo ji maní ?
Proč mlčí již tak dlouze ?
Já toužně čekám na ni
a ptáčky slyším pouze.

A ptáček jasnohlasý
mi odpovídá v písni:
Vím, jaká pečeť asi
ta zpěvná ústa tísni.

Vím, proč tak oněměly
rty dívčí v prostředí pěni:
je uzamknul ret vřelý,
je stisklo políbení.

Když srdce k srdci sletí,
pak umlká a slyší
zpěv andělů jen pěti
tou sladkou němou tíší.

NAPADALO ZÁŘE.

Napadalo záře
s měsíce a hvězd;
sprchlo zlata
v luka plná jasu
rosou kropenatá,
v sivé moře klasů,
v pásma bílých cest.

Padá, rozlévá se
zlato v paprscích;
jak pyl z květů
mží se světla mihy
s výše hvězd a v letu
zahalují líhy
jako v zlatý sněh.

Zapadlé je všecko
v kouzlaplný jas;
noci líce

planou němým divem,
září jako sníce
o čems opojivém,
s rosou v stínu řas.

Jak když srdce klesá
kouzlem sladkých mdlob
v ozářený,
do hvězd rozklenutý,
slastí vykropený,
tajem obemknutý,
čárný, zlatý hrob.

V TIŠI.

Ani lunny svitu
tajemnému,
jenž se loudí v skrytu
k loži mému,
ani hvězdě oné
snivě bledé,
ježto mizí, tone
v jitro šedé,
když se začne šerit
spící ještě kraj,
nechci, nesmím svěřit
srdce svého taj.

Prchnu skrýt jej sobě
v samot hluši,
zavru oči obě,
zamknu duši;
ani stíny lesů
neuslyší,

co v tom srdci nesu
v němé tiši;
zrádně nezatěká
ani dechem kol
blaho, jež tak leká,
v něm tak luzný bol.

Nad pomšenuou tůní
ševel síti
ani jemnou vůni
lesní kvítí
to, co ve mně chví se,
neobjeví!
Nikdo nedoví se,
nikdo neví
Blesk tu nenadálý
hvozdem pozatrás',
ohněm ve hruď skály
bouřně vryl to v ráz.

DUHOVÝ MOTÝL.

Kol nejkrásnějších květů
se mihotal motýlek v letu
a duhovým křídlem vál;
vstříc dýchala ze všech mu vůně,
proň rosu a med měly v lůně,
však on s nimi chvílku jen hrál
a těkal zas dál.

On myslel v toužném letu:
Svět krásný je plničký květů,
vždyť vládne tu čarovný máj!
Květ každý mě neukonejší,
chei zlíbat ten nejspanilejší!
S ním prožiji života báj
a naleznu ráj!

Tak zmizel již mým očím;
až dále kdy lučinou kročím.
hle, motýlek sedí tu tich . . .

on chytil se na suchém hloží
a křídloma třepá i množí
si s mukami trhliny v nich.
Ach, plakala bych!

Ten motýl jest má duše,
má touha, jež v mámivé tuše
se vznášela, kam jen — ó kam?
Ach, pohrdla líbezným květem
zbloudila láskou a vznětem
v lup suchému trní, a tam
ji rve žel a klam.

NA VÝŠI HOR.

Nad mlhami, nade mraky,
nad bludišti mutné země
jen to nebe zíří mi v zraky,
jen to slunce plane ke mně.

V němých skalách kročej zuiká
i ten tepot žilobití;
tiš zde slavná, preveliká
bez osudných ozvěn žití.

Žulou věčnou vrcholiska
strmí v nekonečna kraje,
led jen ohněm slunka blýská,
však tím ohněm neroztaje.

V mrazné výši vznáším čelo
nad vzpomínky, nad údolí, —
vsak co nejhloub, nejhloub věelo,
i zde nejvyš vě a bolí.

POD ZRAKY HVĚZD.

Když tmou, jak světlych duchů sbor,
ó hvězdy, zříte dolů
v mých záhad rej, v mých bludů spor:
kým kouzlem v odboj bolu
mi shlížíte tak nebesky,
že tichnu? Hvězdy! Vítězky!
Vy věčný mír, já bouř a vzdor —
a přec tak svorni spolu!

Vy pláte v rosný květů klín
i v hnízda krytá doubím,
svit luzný šlete v země tyn
až k lidských ňader hloubím;
ač chápu sotva v tušení
řeč sladkou vašich zjevení —
vy věčný jas, já pouhý stín —
přec duši svou vám snoubím.

Jak nevěřiti v úsměv ten,
jenž v jasné vaší kráse
v můj hořký repot a v můj sten
jak těcha rozlévá se?
Vy hvězdy, pravdy plamenné,
nad námi zárně vtělené,
jste věčný svět, já chvílky sen,
v němž marná touha zdá se.

TUCHA.

Noc jako stříbro! Její lesk
div nězvoní!

Kam děl se dolin stín a stesk?
Vše zjasnilo se, ztichlo,
a kde se vánek vyroní,
jest jak by štěstí dýchlo.

Noc prozářila jezer klín
až do hlubin ---

A máš-li v srdci černý stín,
ta noc — ta v záři svojí
jak jasnokřídlý cherubín
hle — po boku ti stojí.

Jsou chvíle — maně přiletí
jak andělé!

Znáš útěšné jich objetí?
Ty pláčeš? Hle — co rosy
se mihá v nivě zachvělé . . .
Věř, pláče s tebou kdosi!

VSTRÍC NĚMÉ NOCI.

Jak je tich ten vesmír velký
s kružbou milionů hvězd!
Mlčky tvoří světů družné celky,
něm je smetá s věčných cest.

Nás však sudby moc kdy jímá,
nám se srdce bouřně vzpírá;
jak tu volá, jak tu hřímá
pro vše, co mu odumírá!

Snad i hvězdám zaburácí
srdce bouřným ohněm bolu,
kdy z jich kruhu zákon zmaru kácí
ty, jež plály s nimi spolu . . .

Ale vstríc jich němé kráse
v mrtvém tichu, které vlá tu.
žití vše jen vzbouří zdá se
proti smrti majestátu.

CO ŘÍČKA ZPÍVÁ.

Jas jitra s leskem vody splývá
a v slunném proudu říčka zpívá:
Jsem píseň, jež se dala v let;
mne srdce země plesně roní,
pln záře rauné plá mi svět.
mně každá vlnka trylkem zvoní.
Až ke dnu ňader mých
se slunko směje
a hřeje
a slouchá,
co šeptů důvěrných
si s vlnou vlna šplouchá.
Jsem píseň, vzbudila mě zoře.
mne žene touha,
má pouť je dlouhá,
ó tuším v dálce moře,
v něm bezmezného blaha říš
a k moři letím blíž a blíž.

Svá kouzla večer dolů schvívá
a v lesku lunny říčka zpívá:
Jsem žití v proudu zvlněném,
kde jas a stín se klamně snoubí,
vln honbu zříš na čele mém,
však nevíš, co si nesu v hloubi.
Mně bijí tepny vln
tu vášně hřměním,
tu chvěním,
a v běhu,
jenž muk a slasti pln,
chci prehnout poutům brehů.
Jsem žití, rozkoš jsem i hoře,
mně srdce buchá,
a křídlo ducha
chce dál, kde tuší moře,
svět nekonečný, volnější!
Jen ten mé tóuhy zkonejší.

Noc obraz kraje temnem skrývá
a v černém lese říčka zpívá:
Jsem osud; schoulen v temna klín,
jen tajemstvími proud svůj vlnu;
i břeh i běh můj --- vše je stín,
jsem němý, nikdy nespočinu;

věz, kamkoli svůj tok
tvým ukryt očím
kdy ztočím.
a kudy
se odchýlí tvuj krok:
já dohoním tě vsudy!
Jsem osud, v slepé noci člám.
své víry, tůně
skryv tajně v lůně,
až k moři tebe stíhám;
tam cíl tvůj; chvíli poshovím
tam najdeš, čeho nepovím.

JITRO NA VENKOVĚ.

Šedé jitro. Beze típytu zlata
jako pavučinou obepjata,
bez skřivánka zamklá je výše.
Všady pára vlhké noci dýše,
plihá, vánkem nezčechraná ještě;
beze hnutí od okapů střech
visí velké, slité kapky deště
a jak sklenné plody na stromech
rostou, kynou mezi bílým květem,
s nímž tu onde skanou těžkým letem.
Celý kraj i s chatami a domy
jest tak tich, že zdá se bez vědomí
vnořen v živel oblačný, a les,
plný nočních snů, až u nebes
jako tmavší oblak visí v mlze.
Zírám tam oknem. Zašlé noci slze
tekou po skle chladném, jak jsou samy.
Studeno a mrtvo nad nivami
jako v sklepení; kol hlásku není.

Slyš — v to pusté ticho opodál
jaké tlumené to vpadlo pění?
Odkud duchovitě pozavál
zpěv ten, při němž tucha nechťie letí
kamsi v neurčito, do zászvětí?
Pěvci v mlhách! Jste jen země hosty?
Divná píseň! Z hluchých tajů vznesly
nápěv její průzračný a prostý
čtyři hlasy, vyplul čtyřmi vesly
z mlčení, leč na jaké chce břehy?
Tklivá píseň! Co to vane z ní
míru, tesknoty a dumné něhy!
Jak je úchvatná a neumělá,
jak je skromná a jak vážně zní!
Teď se tiše slokou odmlčela:
v snícím lese souzvuk závěrečný
zachytil se letmo, vydehnul chvěle
jediné to slovo z písně celé,
jež jsem rozuměla: „Pokoj věčný . . .“

Ticho zas. Pak zvolna hlasů šum
říká modlitbu. V tu slavnou chvíli
opozděný praporečník plíí
přes náves, kde tmavých postav tlum
před chatou jak stínů v mlhu splývá:
někde blízko náhle kohout zpívá —

na orlojích starých tak to bývá,
hodina když došla. — Tlum se čerí,
černý předmět vynášejí z dveří;
z dálky štěkot zní -- snad skučí chrt,
jehož toulavá si vodí Smrt . . .

Hnul se průvod. mizí. Zavřela se
mlha za ním jako bílá zeď;
jen ta mocná, divná píseň zase
značí jeho cestu. slábně teď,
hasne v dáli, odkud písně skonu
vstříc se line jasné znění zvonu.
Les se budí, volá ozvěnou
tázavě, snad ptá se: kdo? a kam?
Okno protější jak drahokam
kmitlo se, a tvářkou ruměnou
svěží hlavička se z něho kloní,
hravý zrak se táže: „Komu zvoní?“
V odpověď jen šeré hvězdy tam
věčným, hlubokým svým dechem voní . . .

Zajde život, zajde jeho klam;
jaký život? -- Dík, že smrt je nemá!
Čím a kým byl v losů hrůzovládí.
dík, že na to odpovědi nemá
příroda -- ni lesy ani mládí.

ŽIVOT.

My v souladu jsme snášeli se oba —
já a ten život matný,
ať plížila se zdlouha jeho doba,
ať jako ručej chvatný.

Vždy svornými jsme soudruhy si byli,
ač protiva jsme živá:
on plný klamů, svodný, potměšilý —
a já vždy důvěřivá.

Ni strastmi neskrocen a nepotlačen,
vždy samý žár a plání,
on plynul v tužbách, opojení lačen.
a já vždy v odříkání.

On, sliby na rtech sladce lichometných
a v mladém oku září,
si letmo těkal po paloucích květných,
a já vždy v potu tváří.

On v boje slavné, v pŕtky nepovĕstné
mĕ s sebou nesa kvačil, -
on za své rány trofeje vzal ěstné.
mnĕ sled mých jizev stačil.

Teď plýtvál hojností, teď ŕelel mála,
jak uboŕec kdy strádá;
co mé, co jeho — všeho jsem mu přála
vždy bez hoře a ráda.

Tak jsme si zvykli za let dlouhou řadu;
pouť byla nebezpečná,
však za ves klopot, mnohý bol a zradu
jsem přec mu byla vdĕčna.

Svým druhem, přítelem jsem život zvala,
v něj prostou majíc víru;
já ničeho jsem na něm nežádala,
a tak jsme žili v míru.

Až kdysi z jitra na té pouti světem
luh perlami se zrosil,
má duše žízňivým se stala kvĕtem,
jeuž o jedinkou prosil.

Dím: „Příteli! jen jednou — nechci více —
dej, dej mi krůpěj blaha!“
Tu zřela jsem, jak sáhl po své dýce,
a poznala jsem vraha.

NA VRCHOLU.

Bez dechu stopuji závratnou stezku,
jest jako vyryta klikami blesku,
výše a výš pne se k oblaků příkrovu;
lidských že kroků to sled?
A kdo tam dojde, je možno, by k domovu
po srázu dolů se navrátil zpět?

Čeho tak vysoko stezička hledá?
Zdá se mi přímo, že k slunci se zvedá.
Pode mnou mizí a šerí se dolina
v časný již večerní chlad.
Výš, ještě výše, jak v pohádce hrdina,
proniknu mrákavou v slunečný hrad.

O každou píď vede nad krajem zkázy
stezička zápasy s hroznými srázy;
stoupá však, dobývá půdy krok za krokem,
smělá i mrštná co had:
harcuje poskokem, doráží útokem
nad hloubkou zející v slunečný hrad.

Zvědětí prahnu již, k jakému cíli
člověk tak vzdorně, tak odvážně pílí,
za jakou tužbu to s propastmi bojuje,
nedbaje trudů a běd!

Jaké mu vítězství výše ta slibuje,
že k ní tak chtivě si vyšlapal sled?

Výšina skály a výšina žití!
Hle, jaký palác tam bíle se típytí!
Zahrada při něm se květným zdá ostrovem
uprostřed kamenných vln!
Vrchol je dosažen — pokryt je hřbitovem,
slunečné záře a smíru je pln . . .

FATUM.

Když pochybuji, hořké zkušení
když v sladké přeludy mi víru vzalo.
jež obraznost si tvoří v nadšení
a v něž by srdce rádo spoléhalo ---

Když odboj pravdy roušky báječné
s čel strhal božstev luzných majestátním
a žezlo vzal jich říši odvěčné:
kéž mohu věřit aspoň v tebe, Fatum!

Kéž mohu mnít, že matný žití děj
tvá ruka řídí nezdolná i děsná.
že, jako Medusin, tvůj obličej
zírám trnouc tmít se nad lidmi — jak ze sna.

Kéž myslím, tvůj že hněvivý to vzdor
či přízeň jest mi sudbou zla i blaha,
že vůle tvá, s níž marný lidem spor.
mým krokům velí a v mé činy sahá.

Kéž mohu klamat se, že bezbrannou
a bezmocnou jsem, Fatum, ve tvé pěsti,
že zbude jen: buď klesnout pod ranou —
buď z ruky tvojí snášet trpné štěstí!

Kéž přelhu se, že rozpor osudný
ty rozhodneš jen, slepá, krutá sílo,
chvat za štěstím, ten toužný, záludný —
či chmurný rozchod s ním že tvé jest dílo!

Ne moje! Kéž se premluvím, že ty,
jen ty, ó Fatum, původem jsi činů,
z nichž uzrá plodné sítě odvety,
a ty že neseš zásluhu i vinu!

Kéž nevidím, že vlastní chvělá dlaň
to třímá kladivo, jež los můj ková.
a proti zlu že jest nám žhavit zbraň
jen vlastním ohněm, jež si srdce chová.

Kéž necítím, že vlastní vůle soud
své těžké vyřknout musí rozhodnutí,
žeť vlastním úsilím nám zmáhat proud,
kde nejdívěji ve svůj vír nás nutí!

Kéž nevím, jakým kouzlem dařená
ta malá, lidská ruka zdolá tvoji,
a síla slabých, vůle nadšená,
jak dlouho může vzdorovat ti v boji —

Než klesne! Pád by sněsti bylo snáz,
moc kdyby slepá, již nic neoblomí,
jak příval živlu porážela nás
a v odpor nehřmělo to ve svědomí . . .

Však vím, žeť naše moc, jež rozsoudí,
a tvá žeť přeludem! Nám bude strádat
a vinni být, když vášně pobloudí;
nám bude pykat, nám jen účet skládat!

Nám a ne tobě! V bájně slávě své
jsi hrozno, Fatum, bijce smrtelníků;
však hroznější, když kleslo bytí tvé —
a v ruku vlastní vzdalos nám svou dýku!

A nutno-li ji v naše srdce vklát,
ty toho neučiníš, leč my sami!
Nám zůstavilos, hruď si pravdou rvát
či v slasť se zpíjet závratnými klamy.

Vím: také přijdou — kynou někdy blíž
a někdy v dáli — svrchované chvíle,
kdy vymyká se los nám z ruky již
a ruka jiná stanoví nám cíle.

Ta ruka nad naši však mocnější —
to není ruka tvoje démonická,
ó Fatum! Měkčí jest i krutější:
tak mocná jest jen drahá ruka lidská.

SNÍH.

Sníh padá, v slunci mihotá se v letu
jak z jara spadající prška květů,
jak upomínka na vše to,
co odkvetlo, co v duše svěží
nám k nohám skleslo naseto
a v slunci mrtvo leží.

Hle, vložků stotisíce kol se chvějí
jak drobných křídel živých v bludném reji,
jak tužeb, jež cos hledají
a nemohou to najít v letu
i padají i padají
jak po odkvětu.

Hra jest to sličná, sníh ten padající.
když paprskový úsměv slunka líčí
ji vzdušným zlatem protkává, —
hra smutná, když, co květem zdá se
neb křídlem, stuhlé sprchává
a zmírá ve své kráse.

Co hvězdy z démantů se vločky lesknou.
tak vyzdobeny na svou dráhu tesknou.

jak letěly by na slavnost;
vždy víc a hojněji co chvíli
ten rozhozený padá skvost ---
květ nebes jasně bílý.

A každý vloček. jak se v letu třpytí.
toť jako jedno chvělé, bludné žití.

jak jedno srdce úzkostné,
jak jeden osud, jenž se třese
a ve své touze žádostné
si hvězdku nese.

Dlaň jakás přísná. tajná, obrovitá
to rozhodila vše, co kol se kmitá,

ty vločky, hvězdy, naděje.
ty losy a ta křídla chvělá.
ty paprsky a závěje.
ta žití odumřelá.

Směs jedna jest to, jedno chvějné chumýří.

co mezi nebesy a zemí víří;
nic více život neváží
než vloček sněhu, jenžto vlaje
a v paprsku, jejž obráží.
v dol padnuv taje.

Kéž jsem jen tolik, takým vločkem bílým!
Kéž po svém zmitání se k zemi schýlím
..i přikrýt, až se zahřeje,
kéž paprsky tak slunné piji,
až jako jedna krůpěje
se v půdu vliji.

ČÍŠI POESIE.

Až tebe zas, ó nadšenosti číše,
k svým zvednu rtům, byt' na jediný lok,
v ten mžik, v nějž tucha nesmrtelná dýše,
buď veleben tvůj hořký mok!

Neb všecka žluč mých nezdarů a trudů,
rmuť slz, jež tekly v němém boji zlém.
pal výčitek i vlastní žel mých bludů
se sladky zdají v kouzle tvém.

Dým kadidla, jež klamuým bohům plálo.
ves triumf lži, ves tajný její smích,
i láska k bědným, kletým, jíž tak málo,
ctí klatba, posvěcený hřích —

Vždy lačný klam, jenž doufáním se sytí,
pod maskou hrdiny zlý v ráně jed, --
co bude vždy, co jest, vše zašlé bytí,
zem, ráj i peklo, celý svět —

Jas žití, smrti stín, ó číše černá,
vše v nektaru tvém taje, v nadšení.
i najdou všechna tajemství ta marná
v tvé hlubině své smíření.

A jako královna kdys na poledni
kvas nádherný tak pyšně slavila,
že perly do vína, v mok příliš všední,
si v bujném vznětu vhodila —

I já tak v doušek snivé poesie
skvost vrhnu drahý, jehož neželím!
Ať nadbytek mě lásky v ní se lije,
mé slzy, plyňte s veselím!

Jen marnotratně, bez míry se roňte,
vy perly duše, k zlaté číše dnu;
čím těžší jste, tím hlouběji v ní zvoňte,
až v hodokvas ji pozvednu!

Skvost víry k lidem, zmrhaná má vřelost
ať šumí z poesie nektaru,
ať pijí věčnou k ideálu smělost
a věčně lásce ku zdaru!

NADEŽI.

☉ Vše slaví tebe, nejluznější vílu.
jež — mezi pozemšťany domovem —
v jich klopot ráno vstává s nimi k dílu
a noci s nimi prosní pod krovem.

Tak lidská vřelost je v tvé božské kráse,
ó naděje, ty dcero Edenu,
že bytosť tvá — vzduch nebes — tělem zdá se
a jeví tě jak zemsky zrozenou.

Jak máť i otec milují své robě,
krev ze své krve, duši příbuznou.
tak lidé milují tě, věří tobě
a laskají tě něhou líbeznou.

I nevědí, že z červánků jsi tkána,
že z mlhy ruka jest, již podáváš.
tvůj úsměv z jasu májového rána —
a z věčných záhad zrak tvůj. žhoucí v nás.

Vždy přítomna v tom trudném lidském ruchu
a všude první v našem dychtění —
kdo věřil by, žeš útlé dítě duchů,
žeš pouhý paprsek, žeš vidění?

S tak prostou tváří, jako sestra lidí,
již u kolébky stáváš zpívajíc;
hoch clonou prvních slz tě maně vidí,
a šťastný úsměv jasní jeho líc.

Ty družně na podušku k dívčí hlavě
svou tulíš tvář a šeptáš v její sen, —
a duhami, jež rozjařuješ hravě,
mrak prvních žalů lásky promísen.

Vzdech mužův slyšíš; na zpcené čelo
mu náhle tiskneš celující ret, —
a hrudi, v níž se tisíc útrap chvělo,
jest volno, jak by proměnil se svět.

On zná tě již, jej stokrát oklamalas, —
a vždy tím sladším klam tvůj zas mu jest,
ó naděje, jež útěchu mu dalas
a sílu, bířmě žití dále nést.

Ty tisíckrát jsi v jednom srdci spasnou,
a srdcí stotisíce spasilas,
i poslední kdy jiskerky již hasnou,
vždy žití krb ty rozehříváš zas.

Tak oblažujíc kráčíš mezi námi
jak dobročinná, smírná bohyně,
a hrůzy duše, zoufalým jen známy,
tvou svatou lží se krotí jediné.

Jak požehnání, jako rosa duší,
jak vykoupení srdcí zmučených
svou konáš pouť, a vzdušný krok tvůj kruší
kov tvrdých losů, peklem žhavených.

A přec, ty tvořitelko blahých divů,
jsi ukrutna co katan mučící,
jenž s rozkoší zíří trýzeň chvělých čivů
a nechce dopřát rány smrtící.

Slz našich lačen, rozmar tvůj nám dlouží
muk úděl v nekonečné vlnění,
když srdce stokrát ví, že marně touží,
a stokrát bouřně křikne: Splnění!

Ó, naděje, jak tygrice ty sytá
si hraješ krutě se svou obětí.
Jak zmámeně, ty moci duchovitá.
 nám srdce krvácí v tvém objetí!

Jak blaze někdy bylo by, zrak rosný
 v tmu čirou odvrátiti od bludic.
znát soud svůj pochmurný a neuprosný,
 zřít temno jen a nedoufati v nic!

A nelze prchnout průsvitné tvé ruce;
 ta z hlubin ztichlých vyrve duši zpět
vždy k nové strasti, k lásce zas a muce
 a perutí zlomenou štve v nový let.

I páčí hrobní kámen odříkání
 nám ze srdce, kde spal již touhy žár:
ó. Tebou slaví věčné z mrtvých vstání
 bol ňader zjizvených a vášně svár.

Nám není spásy, luzná dcero nebe!
 Kdo se srdcem je zrozen, je tvůj roh,
a kdyby žít měl bez tužeb a těbe,
 svět byl by pyšný, liduprázdný hrob.

TAKÉ MODLITBA.

Jsi chrám, a božský, věstný van té plůí,
když něžný vzdech tvým tichem zazvučí,
ty lese, jehož dech se touhou vlní,
ty klenbo spjatá z živých náručí!
Jsi chrám, když modrem hloubky nejkrasší
se nebe do chvělých tvých korun spouští.
A jak se nechvíť? Trnu rozkoší
v té luzné houšti.

Jsi chrám, když každým listem nebe vnímáš:
lesk jeho zlatý, mráčeků jeho stín;
s ním záříš a s ním slzíš, lkáš i hřímáš.
ty jeho vzkazů všech jsi věrný tyn.
V něm haluzky tvé nejvys vrcholí,
tam vlají modrem slunným, v opojení,
a nadšenost tvou slavnou šveholí
tvých ptáčeků pěni.

E. Krásnohorská: Rozpomínky.

Jsi chrám, když sladce jásavými hlásky
zveš slast — ne v srdce ptačí družky jen.
i v moje! Chrám jsi života i lásky,
a vzpoury duch tu kleká odzbrojen.
Jsi chrám, když věstbu svoji mohutnou
tvé božstvo líbezné mi zašelestí!
Ty věřit učíš mě, — a věrou tvou
já věřím v štěstí!

JARNÍM KVĚTŮM.

Slunných sadů oděv zelený a prostý
podzim kráší plodů barvitými skvosty;
jak jim sluší statně šperk ten přebohatý,
mlžně zamodralý, purpurově zlatý!

Každý strom se smavě v té své chloubě zhlíží.
v loktech láskou silných nese sladkou tíži,
jak by slastně vážil v úrodě svůj podíl.
šepotaje hrdě: ejhle, co jsem zrodil!

A když se ho dotkne vánek bystroletý,
štědře sype plody, jako sypal květy,
když jej snivé kouzlo máje přiodělo
ve věncoví vzdušné, jež tak rychle mřelo.

Nebyly jste marny, květy opadané,
na jichž místě triumf zralých plodů plane!
Musily jste rozkvést v oběť nesčíslnou.
musily jste zvadnout smrtí láskyplnou.

Za životů svojich květných stotisíce
plodům těm jste dali život, sprchajíce
jako by vás nebe zemi slalo darem!
Kvěťte znova, kvěťte každým novým jarem!

Kvěťte z duše stromů, kvěťte z duše lidu.
květy nadšenosti, ideálních vidů!
Roňte na svět čistou záplavu svou květnou
v množství nekonečném. v oběť bezpočetnou!

Prijde jeseň, paměť jarních tuch se vrátí:
národy jak stromy budou pyšně státi, —
plody tužeb jarých šperk jim dají černý!
Ideály smělé — kvěťte! nejste marny.

DÍVČÍ LÉTA.

Hra slunných světél tančí ve stínu
jak paprskový potok hybný, zlatý;
v mé okno táhne s vůní jasmínu
dech báchorek a kouzel do komnaty.

Spím nebo bdím-li? Růže západu
svých lístků pršku v záři na mne sypou,
a všecko zvučí snivě v souladu
kol mne jak včely pod kvetoucí lipou

Či zasvítil to zlatohlávků let
v mé přítmí, či to svatojanské mušky?
Cos vlaje kolem — zdá se, bílý květ —
cos teď se kmitlo v barvách sedmidužky.

Tu krouží modrolesklý, kovový
třpyt honících se v šeru vodních šídel,
tam houpá se jak vzdušné věncoví
rej motýlečeků pestrou řadou křídel.

A vše to ke mně blíž se tetelí,
vše se mnou hraje v ruchu dovádivém,
až ten můj koutek stichlý, setmělý
se oživuje pohádkovým divem.

Hle, z květu máku, jenž mi padá v klin.
dvé mladých oček náhle na mne září.
a paprsek, jenž letí ke mně v stín.
teď na mne kývá smavou dívčí tváří.

Teď z motýla je děcko buclaté,
jež na malinkých perutích tu visí,
div změnil šídla v šotky křídlaté,
jimž bujně hrají čtveračivé rysy.

Vše, co se mihotalo kolkolem,
jsou malé lidské, okřídlené zjevy,
jich líce kvetou růží plápoem,
z jich očí plane nebe mysli děví.

A v reji bujném ale spanilém
mě oblétají hosté duchovití;
těm na rtu smích, těm v líci unylém
jak deštík májový se slzy tříptí.

Těm tichá дума mráčkem průzračným
se na dětiinné, čisté čelo klade,
však i tím lehkým stínem oblačným
to jitrně svítá jako štěstí mladé.

A vše to nad pomysl krassí jest,
vše jest to jako z jiných, dálných světu,
jest jako ze snů, písní, rájů, hvězd,
jak svěží, sladké duše jarních květů.

I hledím dlouho žasnouc, jak ten rej
mi k čelu, k líci, na ramena slétá, --
tu dí mi nejsladší v něm obličej:
„Co nás už neznáš? -- Jsme tvá dívčí léta!

Jsme slasti, žaly, tužby, myšlénky.
sny, vzněty, jimiž tvoje mládí kvetlo.
jsme hravé jiskry, pestré plaménky,
z nichž tvému srdci zaplál žár i světlo!

Jsme žití poupata, jež u vínek
ti z jara vpletla víla přelíbezná!
Jen pohleď do zrcadla vzpomínek:
jsme máj tvůj — či tvá duše nás už nezná?“

A dlouho, dlouho zírám jako v snech
a mlčky cítím, jak mi oko zvlhá,
i vzpomínám — a na minulých dnech
mi jasný závoj dlí jak zlatá mlha.

A ze záhybů jeho zářivých --
jak z lučiny, když kopretinou zkvétá —
zří zlaté hlavičky a čilek sních,
zří na mne po očku má dívčí léta.

Ó, dívčí léta! Jste to, jste to vy?
Zírám v pravdě vám zas v jaré, něžné líce?
Svou paměť budím, hledám obnovy
v ní vašich zjevů. — však vás neznám více!

Vy že jste na té drsné zemi kdes
mě provázela v život? Aj, mně zdá se.
že kouzlo vaše prvně vidím dnes,
nic na zemi že neplá v také kráse.

Z vás že mi parné žití uzrálo?
z tak čarojemných květů plod tak hrubý?
A vás-li mně kdy jaro doprálo,
jak bědno pak. čím léto mé se chlubí!

Vždyť nesplněn tu slib ni jediný,
jenž luzně z vaší krásy plá i šepce !
Jste cizí mně, jeť život prajiný
než vy, sny mladé, jež on krutě depce.

V něm jiné síly, jiný vládne duch,
ou vaše zvěsty v opak zvrátil maní,
on duhovitou malbu vašich tuch
jak barbar setřel upocenou dlani.

On jen se usmál, kde jste truchlily,
blud odkryl, kde vás konejšila víra,
kde ples váš kroužil, vztýčil mohyly
a vzlet váš měřil křídlem netopýra.

Kde pučely jste slastně naději,
kde touha, láska, radost vaše kvetla,
on vkročil ničivou svou šlepějí,
jež puky všecky jako v poušti zhnětla.

A vše své štěstí tam jen zbudoval.
kde jste se nikdy štěstí nenadály :
kde pohrdaly jste, on miloval.
on letěl v oheň, kde jste chladně stály.

Kde jste si hrály, přísný život tam
se zakrvácel v boji s obludami,
on jiný, drsný jest, však není klam.
vy krásny jste, však vy jste byly klamy! —

Zrak smavých skiítků zastínil tu stesk
či výčitka neb úžas . . . hle, tu letí
ven oknem šídlo jako modrý blesk.
a za ním prchá letec druhý, třetí. —

Pryč kvapí vírem pestré perutě,
a každý zjev mi v letu zašveholí:
„Mne též se zříkáš? Také klamu tě?
Jsem též ti cizí? Jak tvůj nevděk bolí!

Pryč k jiné duši, k dívčí duši v let!“ —
Kol tmí se, zbledly na západě růže.
již opustil mě rej mých mladých let.
jen poslední tu váhá ještě bůže.

To tane v šeru zárně přede mnou
a křídlo jeho nebes nachem svítí,
zrak jeho blýská jiskrou tajemnou
a kadeře mu věncí hvězdy kvítí.

To bůže mešká jako věrná stráž
a roní slzu jako z drahokamu,
když dí mi: „Také mne se odříkáš?
Jsem též ti cizí? Také tebe klamu?“

Kdo jsi, ty milokrásné zjevení?
Tak vážného se bůžka tiše táži.
„Či mne již neznáš? Jsem tvé nadšení.
a vzlétat, k výši vzlétat tobě káži!

Či odvrhla's již zápal mladých let?
Nic neplane ti v srdci na oltáři?“ —
„Ó, znám tě, volám, tys ten junný vznět,
jenž v mládí zahorel a plá i k stáří!

Ta svátost duše, která horujíc
vždy pravdu, lásku, lidskost, krásu slaví
a jednomu to cíli nese vstříc
co jeden plamen vroucně plápolavý. —

Ó, vše, co nejvyššího v myšlení
a nejhlubšího vře mi v srdce tužbě,
to obejmáš, svaté nadšení,
mi v pojmu národa a v jeho službě!

Tys dosud totéž, jaré jako kdys
a věčně mladé, jak's mi prvně vzplálo.
ty neklameš mě, pravým božstvem tys.
jež zůstalo, čím nejkrasším se zdálo!

Ó, zůstaň u mne, ozaruj mi svět,
ty světe lepší, slunce duše mojí;
ty ohni nadšenosti z dívčích let.
plaň do konce mi v žití tmě a boji!

O B S A H.

Praha zlatovlasá	5
Pražské zvony (Světозор 1878.)	8
Praze	12
Pod Černou věží	14
Sen nad Vltavou	21
K Vyšehradu	25
Vyšehrad z jara	27
Náš jest to kraj	29
V Středohoří	34
Orlice	36
Vltava pod Orlíkem	41
Šumavská upomínka	45
Zlatá stezka	56
U mezníku	59
V horské víšce	63

V skalinách	67
Zátiší	70
Pod chatou horskou	75
Potkání v polích	77
V panském parku	82
V české chaloupce. (Upomínka na Národopisnou výstavu.)	88
Kosař	91
Slovanská rhapsodie	95
Na prahu ráje	99
Ženám doby naší	102
Novoroční	105
Zpověď atheisty	110
Měsíc z rána	113
Zimní pocit	116
Za tichých blesků	119
Vesně	122
Píseň dívčí	123
Napadalo záře	126
V tiši	128
Duhový motýl	130
Na výši hor	132
Pod zraky hvězd	133
Tucha	135
Vstříc němé noci	136
Co říčka zpívá	137

Jitro na venkově	140
Život	143
Na vrcholu	146
Fatum	148
Snh	152
Číši poesie	155
Naději	157
Také modlitba	161
Jarním květům	163
Dívčí léta	165

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

